

STRATEGIA WDRAŻANIA PROJEKTU INNOWACYJNEGO PROFILAKTYKA PROBLEMOWA

Temat: **Zwiększenie skuteczności działań profilaktycznych w Legnicy poprzez opracowanie zintegrowanego modelu działań dla instytucji wdrażających działania profilaktyczne i programu profilaktycznego dla młodzieży**

Nazwa projektodawcy: **Centrum Terapii Uzależnień**

Partnerzy projektu: **Gmina Legnica, Stowarzyszenie Nie Jesteś Sam, Stowarzyszenie Inicjatyw Twórczych, Stowarzyszenie MONAR, Millward Brown SMG/KRC Media Poland**

Tytuł projektu: **PI Profilaktyka Problemowa**

Numer umowy: **WND-POKL.07.02.01-02-120/11**

Opracowanie Strategii: **Magdalena Zaczyńska**

Zespół projektowy: **Magdalena Zaczyńska, Katarzyna Kaźmierczak, Mariusz Radomyski**

Zespół ekspertów: **Bernard Dawicki, Mariusz Toniszewski, Agnieszka Bugaj, Dorota Purgal, Andrzej Turek, Katarzyna Kaluba, Justyna Zielińska- Stefaniak, Stanisław Maciaszek, Witold Skrzypczyk, Ewa Rose**

Spis treści

1. Uzasadnienie wprowadzenia innowacji.....	3
1.1. Wstęp - diagnoza zawarta we wniosku:.....	3
1.2. Uzasadnienie dla opracowania innowacyjnego rozwiązania	6
1.2.1 Badania własne	6
1.2.1.2 Wnioski z badania ilościowego: "Młodzież legnickich szkół"	10
1.2.2 Wnioski z badań zewnętrznych	11
1.2.3 Wnioski ze spotkań grup roboczych	13
1.3. Podsumowanie. Konsekwencje istnienia zidentyfikowanych problemów.	14
2. Cel wprowadzenia innowacji	16
2.1 Pożądany stan docelowy po wprowadzeniu innowacji	16
2.2 Sposób weryfikacji osiągnięcia celu.	18
3. Opis innowacji, w tym produktu finalnego	21
3.1. Opis innowacji w tym produkcie finalnego.....	22
4. Plan działań w procesie testowania produktu finalnego.....	33
4.1 sposób doboru grup użytkowników i odbiorców	33
4.2 opis przebiegu testowania.....	35
4.3 Charakterystyka materiałów dla uczestników	41
4.4 Sposób monitorowania przebiegu testowania	42
5. Sposób sprawdzenia czy innowacja działa.....	44
5.1 Sposób oceny wyników testowania.....	44
5.2 Ewaluacja zewnętrzna produktu finalnego	47
6. Strategia upowszechniania	51
6.1 Cel działań upowszechniających	51
6.2 grupy interesariuszy	51
6.3 Plan i charakterystyka działań upowszechniających	52
7. Strategia włączająca do głównego nurtu polityki.....	54
7.1. Cel działań włączających.....	54
7.2. Grupy interesariuszy	54
7.3. plan i charakterystyka działań włączających.....	54
8. Kamienie milowe II etapu projektu.....	57
9. Analiza ryzyka	58
9.1. Identyfikacja potencjalnych zagrożeń	58
9.2. Oszacowanie wpływu ryzyka na realizację projektu i sposoby ograniczenia najważniejszych zagrożeń (metody zaradcze)	58
9. Załączniki	60
9.1 Raport z badania: "Młodzież Legnickich Szkół"	60
9.2 Raport z badania: "Profilaktyka Problemowa- badanie instytucji"	60
9.3 Przewodnik-,, Klaster"	60
9.4 Podręcznik –,,Profilaktyka Problemowa"	60

1. Uzasadnienie wprowadzenia innowacji

1.1. Wstęp - diagnoza zawarta we wniosku:

Projekt powstał w odpowiedzi na zaobserwowane zjawisko niskiej skuteczności dotychczasowych działań profilaktycznych wśród młodzieży w wieku 15-19 lat, prowadzący do wzrostu ryzykownych zachowań młodzieży: uzależnień, agresji, ryzykownych kontaktów seksualnych, przestępczości i przemocy, depresji i samobójstw.

Badania i opracowania wskazują kilka powodów niskiej skuteczności profilaktyki.

1. Niedostosowanie programów profilaktycznych do zmian obyczajowych, oderwanie profilaktyki od wychowania, błędy w konstrukcji programów profilaktycznych. Nowe technologie i szybko zmieniający się świat, pogłębiają trudności w porozumiewaniu się młodzieży i dorosłych. Dorośli nie potrafią przekazać młodzieży swoich wartości. W tym kontekście, autorzy badań espad Janusz Sierostawski i Antoni Zieliński uważają, że strategie profilaktyczne nastawione na redukcję popytu (programy szkolne) nie zdają egzaminu. Młodzież traktowana przedmiotowo, epatowana strachem, moralizowaniem, nakazami odrzuca z założenia informacje przekazywane pod wspólnym hasłem „profilaktyka” (konsultacje z młodzieżą gimnazjalną i licealną uczęszczającą do „gońca teatralnego” w Legnicy) w sytuacji nie dających się powstrzymać zmian obyczajowych wśród młodzieży, potrzebna jest modyfikacja założeń programowych. W większości wypadków realizacja szkolnych programów profilaktycznych jest koniecznym acz niemiłym obowiązkiem i w ten sposób traktowana skupia się na "odrobieniu zadania" nie skuteczności podejmowanych działań. Po cichu przyjmowane założenie, że „to i tak nie ma sensu” staje się samospełniającą się przepowiednią. (na podst. Analizy wywiadów z nauczycielami i dyrektorami szkół w Legnicy, opracowanie własne)

2. Brak systemowego, interdyscyplinarnego modelu współpracy różnych podmiotów: instytucji, poradni, szkół, organizacji pozarządowych w zakresie

szeroko rozumianej profilaktyki problemowej. Oprócz tego istnieje cała gama zachowań problemowych młodzieży, które często wiążą się z używaniem substancji psychoaktywnych. Należą do nich: ryzykowne kontakty seksualne, przestępczość i przemoc, depresja i samobójstwa. Wspólne podłoże (wspólne czynniki ryzyka i przyczyny) wielu ryzykownych zachowań młodzieży i nieprawidłowości rozwojowych skłania do podjęcia zintegrowanych działań profilaktycznych. "Poszerzona" świadomość problemów stawia organizatorom działań profilaktycznych nowe wyzwania. Jednym z nich jest przygotowanie nowych programów, które dotyczyłyby problemów dotąd niedocenianych, takich jak: agresja, samobójstwa lub depresja. Największym wyzwaniem profilaktyki problemowej jest współpraca różnych podmiotów. W Polsce, rozwiązywanie problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych jest regulowane przez trzy odrębne ustawy - "alkoholową", "narkotykową" i "papierosową". Powoduje to, że dla tych trzech typów substancji istnieją odrębne instytucje rządowe, zespoły specjalistów i źródła ich finansowania. Samorządnie powstają ośrodki zajmujące się profilaktyką agresji i przemocy. Działania profilaktyczne są "pokawałkowane" i trudno o jakąś spójną politykę w tym zakresie. Sytuacja ta ma swoje odzwierciedlenie na poziomie gmin. W gminie Legnica profilaktyką zachowań ryzykownych, pomocą w rozwiązywaniu problemów dzieci, młodzieży i rodziców zajmuje się kilkanaście podmiotów: Wydział Zdrowia I Spraw Społecznych, Wydział Oświaty, Kultury I Sportu, Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne, Mops, Monar, Publiczne I Nie Publiczne Ośrodki Terapii Uzależnień, Policja, Straż Miejska, Stowarzyszenia, Przyparafialne Świetlice Opiekuńczo Wychowawcze I Inne). Każda z nich opracowuje i wdraża swój program. Brak drożnych kanałów komunikacyjnych, współpracy na każdym poziomie od planowania do badania skuteczności powoduje, że mimo szlachetnych celów i dobrych chęci w działania te wkrada się chaos i skuteczność siłą faktu jest niewielka. Wielokrotnie zakresy zadań są dublowane, w efekcie młodzież poddawana jest tym samym działaniom realizowanym przez różne instytucje. I odwrotnie-

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

LEGNICA
z miłą zawieszę
po drodze

STOWARZYSZENIE
monar

MillwardBrown
SMG/KRC

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

całe obszary problemowe nie zostają zagospodarowane, ponieważ żadna z instytucji nie wpisała ich w swój program. W ten sposób wielokrotnie bardzo dobre programy stają się mało skuteczne a czasami wręcz szkodliwe. Stąd wniosek, że jedną z ważniejszych potrzeb profilaktyki w powiecie legnickim jest pozytywne zintegrowanie doświadczeń, planów i działań instytucji zajmujących się tą dziedziną.

3. Brak badań i naukowego podejścia do profilaktyki.

Brak podejścia naukowego powoduje iż, wśród ofert kierowanych do szkół lub społeczności lokalnych przeważają programy, których cele, założenia, mechanizmy zmiany są anachroniczne lub dalekie od bieżącej wiedzy na ten temat. Programy szeroko stosowane nie mają ewaluacji w ogóle bądź ich skuteczność w ograniczaniu rozmiarów używania substancji psychoaktywnych nie została udowodniona. Podobnie ma się sytuacja dotycząca przygotowywania nauczycieli i innych realizatorów zajęć profilaktycznych. Brak systemowego, jednolitego, spójnego opracowanego na naukowych podstawach programu szkoleń powoduje, że nauczyciele i pedagodzy z jednej strony poddawani są szkoleniom zbędnym z drugiej zaś mają poważne luki w elementarnej wiedzy na temat profilaktyki. Sytuacja taka doprowadza do wypalenia zawodowego i zaniechania jakichkolwiek działań profilaktycznych (analiza wywiadów z nauczycielami legnickich szkół, opracowanie własne).

Ważną rolę odgrywają badania diagnostyczne oceniające zasoby i potrzeby danej grupy odbiorców lub środowiska, badania nad czynnikami ryzyka i czynnikami chroniącymi oraz badania ewaluacyjne. Te procedury stanowią zabezpieczenie przed dowolnością lub działaniami podejmowanymi na podstawie intuicji w szeroko stosowanych działaniach profilaktycznych. Takie badania niestety nie są realizowane, a działania profilaktyczne nie poddawane są ewaluacji.

4. Rosnące problemy młodzieży

W badaniu ankietowym „Młodzi Polacy o zachowaniach ryzykownych”, przeprowadzonym w ramach kampanii „zachowaj trzeźwy umysł” 2009, wzięły udział 454 samorządy z całego kraju. Były to zarówno niewielkie gminy wiejskie, jak i duże aglomeracje miejskie. W Legnicy przebadano 559 wywiady- jest to próba reprezentatywna. Fragment raportu z badań:

„[...] dzięki ankietom uzyskano informacje o najczęściej stosowanych przez uczniów używkach. Stwierdzono, że młodzież sięga po nie z braku pomysłów na zabicie nudy i jako ucieczkę od problemów. [...] Pogłębiający się kryzys wartości lub nawet brak odpowiedniej ich hierarchii powoduje ucieczkę w antywartości, szukanie substytutów powodujących chwilowe zadowolenie i ucieczkę od problemów. Do tego dochodzi niski poziom kulturowy, nieumiejętność wykorzystania wolnego czasu, brak zainteresowań i hobby. Demoralizacja wiąże się ze wzrostem liczby nieletnich nadużywających alkoholu. Rocznie policja notuje 20 tys. Nowych przypadków demoralizacji wśród dzieci i młodzieży. Pojawia się więcej przestępstw dokonywanych przez osoby poniżej 13. roku życia i nierzadko pod wpływem narkotyków lub alkoholu.”

1.2. Uzasadnienie dla opracowania innowacyjnego rozwiązania

1.2.1 Badania własne

Aby zweryfikować założenia zawarte w diagnozie zrealizowaliśmy badania społeczne dotyczące szeroko rozumianej profilaktyki. Badania objęły dwie grupy: instytucje, młodzież.

1.2.1.1. Wnioski z badania jakościowego: profilaktyka problemowa- instytucje.

W badaniu jakościowym wzięli udział przedstawiciele 15 organizacji i instytucji pracujących na rzecz dzieci i młodzieży. Próba została zróżnicowana ze względu na przynależność do sektora NGO oraz budżetowego (rozumianego szeroko, jako wszystkie instytucje mające stałe finansowanie zarówno z budżetów lokalnych, centralnych, jak również z NFZ). Uwzględniono również organizacje świadczące płatne usługi.

Podsumowanie

Badanie potwierdza częściowo wszystkie sformułowane przez lidera projektu hipotezy. Trudno jednocześnie o jednoznaczne wnioski, jako że badane instytucje są bardzo zróżnicowane, zarówno ze względu na charakter działania, jak i na podejście i sposób rozumienia problemów młodzieży.

Strona | 7

Struktura raportu została zbudowana wokół weryfikacji 3 głównych tez dotyczących przyczyn niskiej efektywności działań profilaktycznych prowadzonych na obszarze miasta Legnica. Tezy te to:

- Niedopasowanie charakteru działań profilaktycznych do potrzeb współczesnej młodzieży.

Działania o charakterze profilaktycznym mają w Legnicy bardzo szeroki zasięg. Są też bardzo zróżnicowane ze względu na sposób i realizowany cel działania. Istotnie różni się też świadomość i poziom wiedzy przedstawicieli różnych organizacji. Widać, więc zarówno organizacje, które starają się na bieżąco monitorować charakter potrzeb (problemów) młodzieży i dostosowywać do nich sposób działania, jak również organizacje, które skoncentrowane są na realizacji zadania projektowego i zapominają o szerszym kontekście. Jednostki samorządu lokalnego skupiają się głównie na celu wynikającym z ustaw – jego osiągnięcie stanowi najważniejsze kryterium powodzenia, co sprawia, że wykorzystywane do tego środki stają się mniej istotne.

Brakuje długofalowej strategii działań profilaktycznych – programy i ich finansowanie na szczeblu gminy i miasta są opracowywane co roku, a ich założenia nie ulegają zasadniczym zmianom.

Niedopasowanie charakteru działań profilaktycznych do potrzeb młodzieży widoczne jest zarówno na poziomie zakresu działań, jak i metod działania. Brakuje oferty adresującej problem ryzykownych zachowań seksualnych oraz kwestię izolacji społecznej prowadzącej do uzależnienia od komputera czy TV.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

LEGNICA
z miłą zawieszę
po drodze

STOWARZYSZENIE
monar

MillwardBrown
SMG/KRC

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Widać również rozbieżność pomiędzy diagnozą problemu i potrzeb, a oferowanym charakterem działalności. Najczęściej wspomnianym problemem jest brak uwagi ze strony rodziców, kluczowa potrzeba jest więc związana z wysłuchaniem, byciem dostrzeżonym. Kolejny równie często wymieniany problem to kwestia agresji, przede wszystkim werbalnej, która jest spowodowana niskimi umiejętnościami interpersonalnymi.

Tymczasem najbardziej popularną formą wsparcia są zajęcia, które mają zająć czas wolny (52 Stowarzyszenia Sportowe). Jest to niewątpliwie istotny obszar, ale nie adresuje on w bezpośredni sposób kluczowych problemów wymienianych przez samych przedstawicieli tego środowiska.

Organizacje w Legnicy oferują bardzo szerokie spectrum wsparcia, ale widoczna jest niespójność pomiędzy definiowanymi przez badanych źródłami problemów, a oferowanym rodzajem wsparcia. O ile na poziomie diagnozy problemów wskazują na deficyt uwagi i niskie umiejętności interpersonalne, o tyle na poziomie wsparcia koncentrują się przede wszystkim na zagospodarowaniu wolnego czasu. Niedopasowanie widoczne jest również na poziomie zakresu oferowanego wsparcia. Często wspomnianym obszarem zachowań ryzykownych młodzieży jest sfera seksualna, podczas gdy prawie nie jest ona objęta działaniami profilaktycznymi. Widoczny jest też deficyt działań odpowiadających na problem niskich umiejętności interpersonalnych młodzieży. Świadome działanie w tym zakresie deklarowała jedynie jedna z organizacji.

- Brak współpracy pomiędzy organizacjami pracującymi z młodzieżą.

Brak współpracy pomiędzy organizacjami jest najbardziej narzucającym się wnioskiem z badania przedstawicieli organizacji. Pomimo kilku inicjatyw na rzecz integracji organizacji oraz promowania partnerstwa poprzez konstrukcję programów unijnych bariery we współpracy pozostają silne. Brakuje także partnerstwa w oparciu o cel działania jakim byłaby młodzież w ogóle – instytucje skupiają się na działaniach skierowanych do konkretnych grup, a nie całej populacji co może budować dezintegrację już i tak

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

LEGNICA
z miłą zawieszę
się drodze

STOWARZYSZENIE
monar

MillwardBrown
SMG/KRC

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

zdychotomizowanego środowiska młodzieżowego. Partnerstwa na rzecz finansowania nawiązywane są w ramach znających się już organizacji. Współpraca na rzecz otrzymania dofinansowanie niekoniecznie przekłada się też na znajomość charakterystyki działalności i skłonność do przekazywania sobie klientów, kluczowe bariery we współpracy to brak potrzeby – koncentracja na własnej działalności, niska świadomość oraz konkurencyjność. Konsekwencją braku współpracy jest brak koordynacji działań – powielanie inicjatyw, zamiast stworzenia takich, które wypełniłyby deficyty. Druga istotna konsekwencja, to ograniczenie skuteczności działania. Nie wykorzystuje się specjalizacji organizacji, nie kieruje się młodych ludzi do osób, które mogłyby w profesjonalny sposób rozwiązać problemy.

Teza II znajduje silne poparcie w niemalże wszystkich wywiadach. Część organizacji nie potrafi nawet wymienić 3 innych organizacji działających na rzecz młodzieży. Częste jest działanie w izolacji od pozostałych organizacji lub we współpracy z 1-2. Bariery we współpracy jest przede wszystkim brak odczuwania takiej potrzeby. Koncentracja na własnych działaniach operacyjnych sprawia, że organizacje zatracają szerszy kontekst i brak kontaktu z innymi organizacjami nie stanowi dla nich problemu. Kolejna bariera to niska znajomość innych organizacji, jest ona pochodną braku dostrzegania potrzeby współpracy, ale wynikająca również z braku przejrzystej i zintegrowanej informacji o formach działania poszczególnych organizacji. Brakuje scentralizowanego systemu informacji, który ułatwiłby określenie zakresu działań poszczególnych instytucji. Kolejne ograniczenie w podejmowaniu współpracy stanowi poczucie konkurencyjności organizacji względem siebie

- Brak teoretycznej (naukowej) podstawy stosowanych metod profilaktyki

Zarówno wyniki analizy dokumentów organizacji, jak i wywiady wskazują, że organizacje opierają swoją działalność na intuicji i doświadczeniu. Teoretyczne podstawy działania ograniczają się najczęściej do wiedzy wyniesionej ze studiów.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

LĘGNICA
z miłą zawieszę
po drodze

STOWARZYSZENIE
monar

MillwardBrown
SMG/KRC

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

1.2.1.2 Wnioski z badania ilościowego: "Młodzież legnickich szkół"

Badanie ilościowe zrealizowane w szkołach legnickich we wrześniu 2012 roku. W badaniu wykorzystano autorski kwestionariusz, w którego skład wchodziły dwa wystandaryzowane narzędzia psychologiczne: kwestionariusz radzenia sobie w sytuacjach stresowych (CISS) oraz inwentarz osobowości NEO-FFI.

Podsumowanie

czyli kilka refleksji płynących z badania:

Refleksja pierwsza. Przemoc (przyjmująca charakter agresji fizycznej, słownej, czy psychicznej), która jest obecna wszędzie w otaczającej wszystkich nas rzeczywistości, odbija dosyć znaczący ślad w przeżyciach młodych legniczan. Stykają się z nią w znaczącym stopniu zarówno w domu, jak i w szkole, by replikować ją w relacje między sobą.

Refleksja druga. Znacząca grupa młodych legniczan nie znajduje oparcia w rodzinie.

Refleksja trzecia. Mimo pozytywnego bilansu oceny, szkoła generuje wysokie niezadowolenie wśród uczniów. Deficytowe obszary to: równość, organizacja, sprawiedliwość, uczciwość, możliwość rozwoju uczniów, adekwatność wymagań, przeludnienie.

Refleksja czwarta. Młodzi mieszkańcy Legnicy żyją w szybkim tempie, szukają wielu wrażeń, ich krąg znajomych jest rozrośnięty, spędzają dużo wolnego czasu ze znajomymi. Choć mają pozytywny obraz własnej osoby w kontekście relacji z rówieśnikami, to jest wśród nich znacząca grupa outsiderów (charakteryzujących się słabą pozycją w grupie).

Refleksja piąta. Mała różnorodność w wyborze miejsc spędzania wolnego czasu. Najbardziej popularne miejsca, to park, ulica oraz boisko szkolne. Pociuszające jest, że wraz z wiekiem zwiększa się zróżnicowanie wyboru miejsc spędzania wolnego czasu.

Refleksja szósta. Relatywizm, to powszechna postawa wśród młodych legniczan, którzy normy dostosowują do własnych korzyści, a nie odwrotnie.

Refleksja siódma. Znaczna grupa młodych legniczan (ponad 10%) ma niske aspiracje, co może oznaczać w przyszłości przyjmowanie postawy pasywnej wobec życia.

Refleksja ósma. Spory udział młodych neurotycznych, a z tym wiąże się duża podatność na irracjonalne pomysły, mniejsze zdolności do kontrolowania własnych popędów, większe uleganie stresowi, silne reakcje lękowe, stany napięcia, tendencja do zamartwiania się, ponad przeciętne doświadczanie stanów wrogości i gniewu, łatwe zniechęcania się i tendencja do załamywania się w trudnych sytuacjach, niskie poczucia własnej wartości, wstydlivość i poczucie zmieszania w obecności innych.

Refleksja dziewiąta. Powszechność konsumowania używek. Najbardziej popularną i najłatwiej dostępną używką jest alkohol. W drugiej kolejności są to papierosy, a dalej narkotyki. Szkoła jest istotnym miejscem z punktu widzenia możliwości zakupu narkotyków.

Refleksja dziesiąta. Duży wachlarz zachowań ryzykownych i wczesna inicjacja nimi - 12 lat w przypadku alkoholu, 14 lat w przypadku narkotyków, 14 lat w przypadku doświadczeń seksualnych. W konsekwencji 11% gimnazjalistów i 15% uczniów szkół ponad gimnazjalnych możemy uznać za osoby zagrożone.

1.2.2 Wnioski z badań zewnętrznych

1.2.2.1 badanie jakości działań profilaktycznych w gminach. PARPA 2009

Podsumowanie

Ile profilaktyki w profilaktyce?

Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii jest zadaniem, które często dla samorządów lokalnych jest najłatwiejszym do zaplanowania i wydawałoby się również, że najprostszym do realizacji. Polskie gminy wydają co roku 50-60 mln złotych na profilaktykę szkolną i środowiskową co stanowi prawie 13-15 % wszystkich środków wydatkowanych na realizację gminnych programów. PARPA od wielu lat

stara się podpowiadać obszary i strategie, które można w gminnym programie uwzględnić, np. podkreślając iż w planowaniu działania, których celem ma być zmniejszenie spożycia alkoholu wśród dzieci i młodzieży, należy pamiętać, iż będą one skuteczne o ile będą prowadzone w sposób systematyczny, planowy i z wykorzystaniem różnych strategii oddziaływających w różnych obszarach (np. Programy obejmujące nie tylko dzieci ale i rodziców). Jaka jest jednak praktyka?

Do roku 2009 głównym źródłem informacji na temat działań realizowanych przez samorządy lokalne była ankieta popularnie nazywana PARPA G1 zawierająca m.in. Informacje o liczbie młodzieży uczestniczącej w programach profilaktycznych, liczbie młodzieży uczestniczącej w pozalekcyjnych zajęciach sportowych oraz kwotach wydatkowanych na realizację tych zadań. Dane te jednak nie pozwalały na szczegółową analizę na temat zmian zachodzących w poszczególnych latach czy wreszcie na próbę analizy jakości tych działań.

W roku 2009 do ankiet PARPA G1 został dołączony dodatkowy formularz poświęcony niemal w całości działaniom profilaktycznym podejmowanym przez gminy w ramach gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Zapytano o 3 kwestie: działania profilaktyczne pojęte przez gminy w 2009 r., o osoby decydujące o wyborze konkretnych programów oraz o kryteria wyboru tych programów. Ankiety odestało 2.291 samorządów gminnych.

Zapytano m. In. O programy profilaktyczne, pogadanki i prelekcje, spektakle profilaktyczne, festyny, imprezy sportowe oraz konkursy.

Najwięcej gmin (67%) w roku 2009 zdecydowało się zorganizować spektakle profilaktyczne. Wzięło w nich udział ponad 680 tys. Uczniów. Organizacja przedstawień kosztowała gminy w sumie ponad 4 mln zł.

W prawie połowie gmin zorganizowano dla uczniów festyny czy inne imprezy plenerowe, w których wzięło udział prawie 800 tys. Uczniów. Koszt takich przedsięwzięć wyniósł ponad 5,6 mln zł.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Ł
LĘGNICA
z miłą zawieszę
się droższe

STOWARZYSZENIE
monar

MillwardBrown
SMG/KRC

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Również prawie połowa gmin przeprowadziła programy profilaktyczne dla uczniów. Jednak nie były to programy rekomendowane przez PARPA czy Ośrodek Rozwoju Edukacji, lecz inne szkolne programy profilaktyczne złożone z cyklu spotkań z uczniami (programy autorskie, modyfikacje programów rekomendowanych itp). Wzięło w nich udział ponad 700 tys. uczniów, a koszt ich organizacji to ponad 9 mln zł.

Rekomendowane przez PARPA i ORE programy profilaktyczne przeprowadzono w szkołach jedynie w co piątej gminie. Uczestniczyło w nich niecałe 200 tys. uczniów, a koszt tych działań to ponad 3,6 mln zł.

Z analizy danych dotyczących działań podejmowanych przez samorządy gminne wobec uczniów widać wyraźnie, że bardzo często, realizując zadanie wynikające z art. 4¹ pkt 1 ust. 3, czyli prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, nie analizują one skuteczności wybranych form oddziaływań profilaktycznych, a raczej nastawiają się na ich powszechność. Co ciekawe, analiza pytania o kryteria wyboru programu profilaktycznego pokazuje, że duża liczba odbiorców jest jednym z mniej ważnych kryteriów.

Dane z ankiet dodatkowych na pewno nie pokazują pełnego obrazu tego jak wygląda profilaktyka realizowana w samorządach lokalnych.

Analiza danych pozwala jednak na nakreślenie pewnego obrazu a tym samym na poszukiwanie rozwiązań, które mogłyby wpłynąć na zwiększenie zasięgu profesjonalnych programów profilaktycznych i na podniesienie jakości realizowanych działań. Kwestie te będą na pewno tematem spotkań ekspertów oraz narad z przedstawicielami samorządów lokalnych w najbliższym czasie.

1.2.3 Wnioski ze spotkań grup roboczych

Zgodnie z założonym we wniosku planie działań we wrześniu 2012 powołane zostały grupy robocze. Celem spotkań grup było opracowanie wstępnych wersji produktów finalnych. Do pracy w obu grupach zaprosiliśmy przedstawicieli najważniejszych instytucji i organizacji zajmujących się

działalnością profilaktyczną w Legnicy. (Ponieważ już na etapie projektowania wniosku o dofinansowanie założyliśmy, że interdyscyplinarność jest podstawą powodzenia realizacji projektu, zawiązaliśmy partnerstwo w skład którego weszły w/w instytucje). Powstały dwie grupy eksperckie:

1. grupa ds. opracowania programu profilaktycznego
2. grupa ds. opracowania modelu współpracy międzysektorowej

Praca w grupach, zorganizowana w 16 – 4 godzinnych paneli, zaczęła się w październiku a zakończyła w grudniu 2012 roku.

Osadzenie w lokalnych realiach , adekwatność w stosunku do potrzeb kierowały nami przy wyborze zarówno tematyki zajęć jak i prowadzących zajęcia ekspertów. Stąd np. kluczowym ekspertem w panelu dot. modelu współpracy była Pani Prezydent Miasta ds. Oświaty i Zdrowia Dorota Purgal. Stanisław Maciaszek ze Śląskiego Centrum Profilaktyki współtworzył zaś Innowacyjny Program Profilaktyki Problemowej wraz z drugą grupą.

Z tego samego powodu dane z raportów badań stanowiły podstawę do rozpoczęcia pracy grup. Wyniki opracowane w raportach były wskazówką do konstrukcji dokumentów.

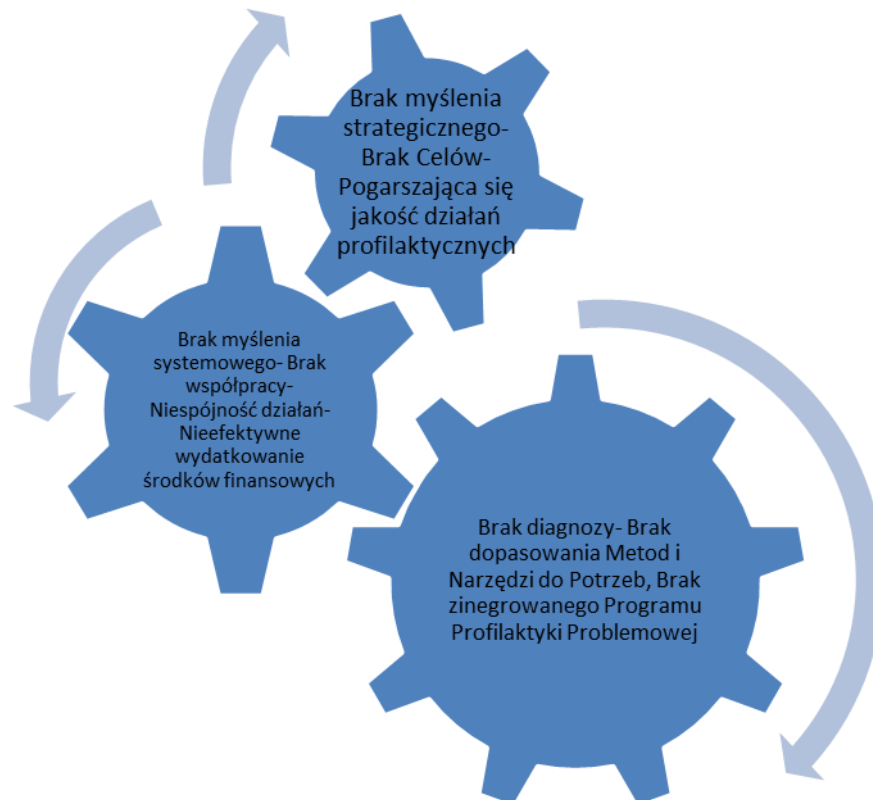
Różnorodność reprezentowanych instytucji, wykonywanych zawodów i w końcu interesów uczestników grup pozwoliła nam stworzyć dwa dokumenty realne do wdrożenia, zrozumiałe dla ich twórców, powiązane z potrzebami.

1.3. Podsumowanie. Konsekwencje istnienia zidentyfikowanych problemów.

Przy dużym potencjale zarówno finansowym jak i kadrowo-organizacyjnym rezultaty działań profilaktycznych są niezadawalające. Wskaźniki zachowań ryzykownych wśród młodzieży rosną a kondycja psychiczna i przystosowanie społeczne młodzieży się pogarsza. Taka sytuacja spowodowana jest :

1. Brakiem myślenia strategicznego przekładającego się na Brak Celów,

2. Brakiem myślenia systemowego przekładającego się na brak Współpracy, niespójność działań, nieefektywne wydatkowanie środków
3. Brakiem diagnozowania przekładającego się na brak dopasowania Metod i Narzędzi do potrzeb, opracowania i wdrażania Programu Profilaktyki Problemowej

Rysunek 1. Brak rezultatów działań-rosnące wskaźniki zachowań ryzykownych wśród młodzieży.

2. Cel wprowadzenia innowacji

Cel główny i cele szczegółowe wprowadzanej innowacji pozostają tożsame w stosunku do zapisów we wniosku o dofinansowanie a zatem celem głównym proponowanej innowacji jest:

Zwiększenie skuteczności działań profilaktycznych w powiecie Legnickim poprzez opracowanie zintegrowanego modelu działań profilaktyczno-terapeutycznych dla instytucji wdrażających działania profilaktyczne wśród młodzieży w wieku 15-19 lat z powiatu legnickiego

Cele szczegółowe projektu pozostają także nie zmienione w stosunku do wniosku o dofinansowanie i są to:

Cele pośrednie

1. Opracowanie interdyscyplinarnego modelu współpracy międzyresortowej do wdrażania innowacyjnego programu profilaktycznego dla instytucji i organizacji społecznych z powiatu legnickiego
2. Opracowanie innowacyjnego programu profilaktycznego wpływającego na zmianę postaw, redukcję zachowań ryzykownych wśród młodzieży w wieku 15-19 lat z powiatu legnickiego

2.1 Pożądaný stan docelowy po wprowadzeniu innowacji

Pożądanym stanem docelowym po wprowadzeniu wykreowanej innowacji będzie zmiana postaw w kierunku przystosowania społecznego wyrażona malejącym wskaźnikiem zachowań ryzykownych wśród młodzieży w wieku 15-19 lat.

Wskaźnik: Zmniejszenie liczby zachowań ryzykownych u 50% odbiorców-**młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym lub jej otoczenia** – ok. 350 uczniów szkół objętych testowaniem, z powiatu legnickiego

Termin osiągnięcia – 02.2014

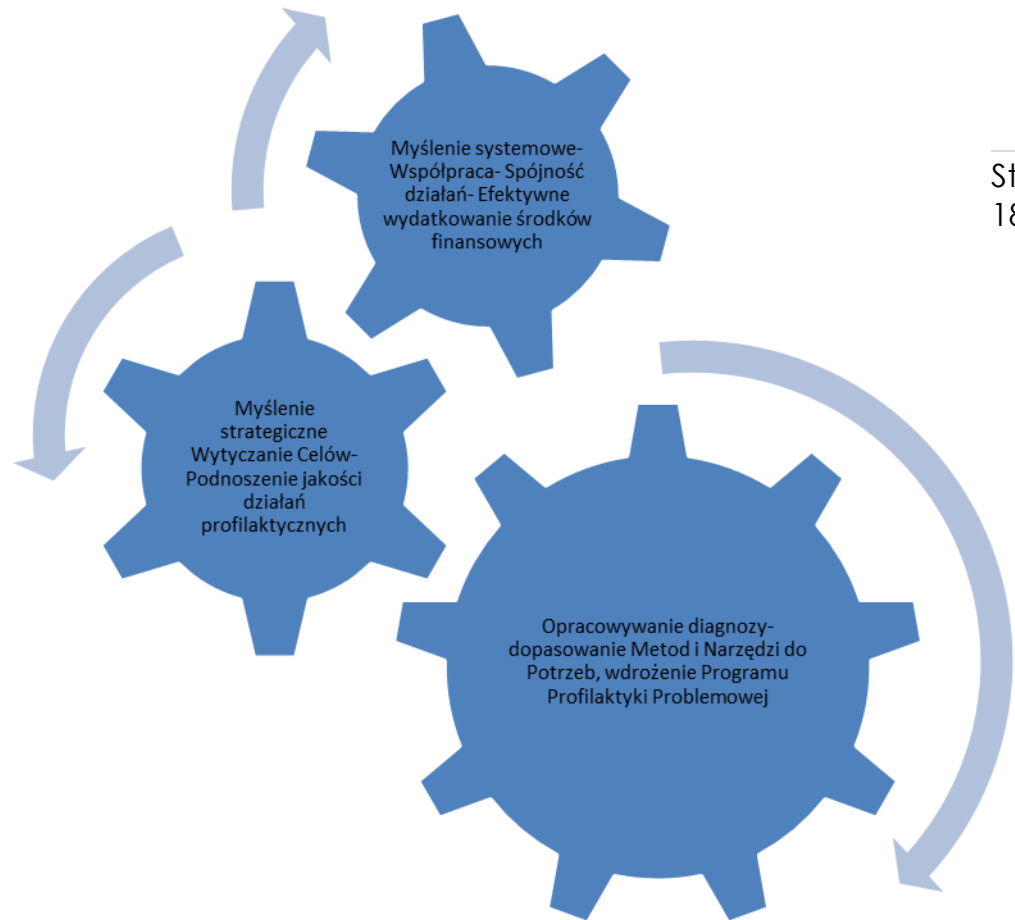
Wskaźniki dla celów pośrednich:

1. Cel pośredni nr. 1: Opracowanie interdyscyplinarnego modelu współpracy międzyresortowej do wdrażania innowacyjnego programu

profilaktycznego dla instytucji i organizacji społecznych z powiatu legnickiego, w terminie: do 30. 06. 2014

Wskaźniki:

- a. Opracowanie 1 szt. ostatecznej wersji PF; Pomiar: Uchwała RST-walidacja ostatecznej wersji, w terminie: do 30.VI.2014
  - b. Zawiazanie 1 partnerstwa: Klaster - wdrożenie zintegrowanego modelu współpracy; pomiar: porozumienie podpisane przez udziałowców Klastra, w terminie do: 06.2014
2. Cel szczegółowy nr 2: Opracowanie innowacyjnego programu profilaktycznego wpływającego na zmianę postaw, redukcję zachowań ryzykownych wśród młodzieży- **młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym lub jej otoczenia**- w wieku 15-19 lat z powiatu legnickiego w terminie do 30.06.2014
- a. Opracowanie 1 szt. ostatecznej wersji PF; Pomiar: Uchwała RST-przyjęcie ostatecznej wersji produktu, w terminie: do 06.2014
  - b. Zmiana postaw u 50 % uczestników objętych testowaniem ; pomiar : ankiety +testy psychologiczne przed - 09.2013 i po - 02.2014 realizacji programu

Rysunek 2. Pożądany stan docelowy po wprowadzeniu innowacji

2.2 Sposób weryfikacji osiągnięcia celu.

Wskaźnik pomiaru celu	Źródło weryfikacji
Liczba zachowań ryzykownych wśród młodzieży. 0/175 u 50% uczestników objętych testowaniem tj. 175 uczniów etap testowania cel główny	Analiza porównawcza obecnych wskaźników dot. Uzależnień, przestępczości, aktów przemocy, chorób psychicznych, samobójstw ze wskaźnikami osiągniętymi po testującym wdrożeniu programu. Pomiar: 2 razy w projekcie: 1. 09.2012(badania ankietowe młodzieży w Etapie badawczym) i 2. 02.2014 Analiza ankiet ewaluacyjnych, testów psychologicznych pomiar: 2 razy w projekcie –na początku realizacji testowania tj. 09. 2013 i na końcu tj. 02.2014

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

LEGNICA
z miłą zawieszę
po drodze

STOWARZYSZENIE
monar

MillwardBrown
SMG/KRC

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

<p>Zmiana postaw w kierunku przystosowania społecznego¹-0/175 u 50% uczestników objętych testowaniem tj. 175 uczniów</p> <p>Etap testowania Dot. celu głównego</p>	<p>Analiza ankiet ewaluacyjnych, testów psychologicznych pomiar: 2 razy w projekcie –na początku realizacji testowania tj. 09. 2013 i na końcu tj. 02.2014.</p>
<p>Liczba opracowanych i przetestowanych modeli współpracy – 0/1. Etap testowania Dot. celu szczegółowego I</p>	<p>Publikacja opracowanego modelu przedstawiona do oceny KIW Pomiar: 2 razy w projekcie, po opracowaniu wstępnej (02.2013) i ostatecznej(02.2014)wersji produktu na podstawie protokołu odbioru.</p>
<p>Liczba opracowanych i przetestowanych innowacyjnych programów profilaktycznych -0/1 Etap testowania Dot. celu szczegółowego II</p>	<p>Publikacja opracowanego programu profilaktycznego przedstawiona do oceny KIW Pomiar: 2 razy w projekcie, po opracowaniu wstępnej (02.2013) i ostatecznej (02.2014) wersji produktu na podstawie protokołu odbioru</p>
<p>Liczba użytkowników-pracowników instytucji zaangażowanych w realizację projektu jako partnerzy projektu, biorąca udział w testowaniu modelu -0/14 Etap badania i analizy Etap upowszechnianie Dot. celu szczegółowego I</p>	<p>Listy obecności na 16 panelach roboczych: 09-12. 2012</p>

¹ Wskaźnik dodany w stosunku do wniosku, po pierwszym etapie realizacji projektu

<p>Liczba programów profilaktycznych otrzymujących rekomendacje ORE-0/1 szt² <u>Etap włączania</u> Dot. celu szczegółowego II</p>	<p>Wynik oceny komisji rekomendującej programy profilaktyczne - ORE Pomiar: 1 raz po przetestowaniu i ewaluacji programu</p>
<p>Liczba uczestników- młodzieży- <u>zagrożonej wykluczeniem społecznym lub jej otoczenia</u>, w wieku 15-19 lat objętych działaniami testującymi -0/ <u>350</u> <u>Etap testowania</u> Dot. celu szczegółowego II</p>	<p>listy obecności z zajęć Pomiar: raz na kwartał</p>
<p>Liczba godzin indywidualnych zajęć z zakresu doradztwa zawodowego dla młodzieży objętej testowaniem- 2 godziny Etap testowania Dot. celu szczegółowego II</p>	<p>Karty doradztwa- pomiar po zrealizowanych zajęciach</p>
<p>Liczba użytkowników-pracowników instytucji zaangażowanych w realizację projektu jako partnerzy projektu oraz nauczycieli biorąca udział w testowaniu programu- szkoleniach -0/60 <u>Etap testowanie</u> Dot. celu szczegółowego II</p>	<p>Listy obecności na szkoleniach- pomiar 03- 06. 2013</p>

² Wskaźnik dodany w stosunku do wniosku, po pierwszym etapie realizacji projektu

3. Opis innowacji, w tym produktu finalnego

Wiodącym wymiarem innowacyjności w proponowanym modelu „Profilaktyki Problemowej” jest WYMIAR FORMY WSPARCIA:

- **zastosowanie instrumentów pochodzących z praktyki, tzn. mogą być znane i stosowane w odniesieniu do innych grup docelowych czy rodzajów problemów;** Przeniesienie sprawdzonych w biznesie rozwiązań na grunt oddziaływań społecznych. Powiązania Klastrowe.
- **doskonalenie istniejących, dotychczasowych metod, korygowanie ich w celu ponownego, efektywniejszego i pełniejszego zastosowania w odniesieniu do problemów tej samej grupy docelowej.** Dostosowanie Programu Profilaktycznego do potrzeb młodzieży, na podstawie wniliwej analizy wyników badań

Pozostałe wymiary innowacyjności występujące w projekcie:

1. Wymiar uczestnika projektu:

- projekt skierowany do grup dobrze znanych i dotychczas szeroko i aktywnie wspieranych, oferuje jedynie modyfikację dotychczasowych form wsparcia ; Modyfikacja polega na integracji środowisk – młodzieży (odbiorców) z instytucjami (użytkownicy) oraz użytkowników między sobą, nawiązanie współpracy międzysektorowej i międzypokoleniowej.
- projekt proponuje aktywne metody wsparcia skierowane do grup dotychczas wspieranych biernie. Dotychczas działania skierowane były do wyselekcjonowanych grup młodzieży: wybitnie uzdolnionej, wykluczonej, niepełnosprawnej, wiejskiej , miejskiej itd. Nasz projekt skierowany jest do **całej populacji młodzieży**. Z pełnym przekonaniem, że jest to młodzież albo zagrożona wykluczeniem społecznym albo już wykluczona albo znajdująca się w otoczeniu w/w.

- **Wymiar problemu:**
- do tej pory nie został jeszcze rozpoznany (np. statystyka publiczna nie obejmuje danych z tej dziedziny, brak jest wyników badań, a także metodologii dostosowanej do badania przyczyn i natury problemu); Problem: Zmiany czynników ryzyka, zagrożeń wpływające na wzrastające wskaźniki zachowań ryzykownych wśród młodzieży (brak kompleksowych badań dotyczących zmian postaw młodzieży, aktualnych zagrożeń, pełnego spektrum zachowań ryzykownych),
- znany, bez istniejących narzędzi interwencji; brak aktualnych, dostosowanych do potrzeb młodzieży programów profilaktycznych i narzędzi do ich wdrażania

Wymiary w naszym projekcie:

- przenikają się wzajemnie;
- występują równocześnie;

3.1. Opis innowacji w tym produkcie finalnego

Innowacyjność projektu polega na przekształceniu i dostosowaniu do potrzeb grupy docelowej, młodzieży szkolnej w wieku 15-19 lat, systemu działania instytucji (w tym szkół) oraz programu działania: narzędzi i metod stosowanych w pracy.

Innowacją jest odejście od profilaktyk: uzależnień, zachowań agresywnych, przemocy, zdrowia psychicznego na rzecz profilaktyki problemowej zarówno na poziomie instytucjonalnym jak programowym. Obecnie stosowane programy profilaktyczne (diagnoza) niesystemowe i przez to niespójne nie

wykazują żadnej skuteczności w zapobieganiu rozwoju zachowań ryzykownych wśród młodzieży. Nie mając charakteru systemowego, jednolitego i spójnego poddają młodzież oddziaływaniom w sposób na ogół nie skorelowany z jej potrzebami”

1. Na poziomie instytucjonalnym: opracowanie modelu współpracy międzyresortowej, mające na celu ujednoczenie programów profilaktycznych (do jednego obejmującego profilaktykę problemową), racjonalizację działań, wzajemną wymianę doświadczeń i dobrych praktyk, skorygowanie działań niepotrzebnych, wdrożenie jednego wspólnego programu przeciwdziałania zachowaniom ryzykownych (PPZR). Efektem tych działań ma być powołanie międzyresortowej grupy programowej - działającej w oparciu o opracowany model - odpowiedzialnej za diagnozowanie problemów w gminie, opracowywanie programu, wdrażanie go za pomocą podległych im jednostek (szkół, poradni, świetlic). Na pierwszym etapie realizacji projektu, w oparciu o wyniki badań, opracowane zostaną innowacyjne, nowoczesne metody współpracy obejmujące swym zakresem całość działań profilaktycznych gminy. Dzięki temu powstanie kompleksowy, interdyscyplinarny, spójny model pracy obejmujący cały zakres działań profilaktyki problemowej w mieście Legnicy.

Wykreowany podczas spotkań warsztatowych „model współpracy międzyresortowej”, „Klaster”, oparty jest na modelu potrójnej helisy, czyli koegzystencji i współzależności trzech ośrodków: przedsiębiorców(CTU)/organizacji, NGO, jednostek badawczo rozwojowych (uniwersytety, ośrodki badawczo-rozwojowe) i administracji publicznej (rząd i władze samorządowe). Klaster, bo o takiej formie współpracy piszemy jest szansą na efektywnie działający system profilaktyki problemowej w Legnicy ponieważ budowa klastra pozwoli wykreować lidera „programu profilaktyki problemowej” oraz umożliwi skoordynowaną współpracę pomiędzy organizacjami działającymi na rzecz profilaktyki problemowej. Współpraca członków klastra umożliwi: opracowanie spójnej strategii działań, przełożenie

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

LEGNICA
z miłą zawieszę
po drodze

STOWARZYSZENIE
monar

MillwardBrown
SMG/KRC

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

jej na plan i wdrożenie tego planu do realizacji. Pozwoli również na wdrożenie, w oparciu o zasoby jakimi będzie dysponował, programu profilaktycznego dopasowanego do potrzeb współczesnej młodzieży. Model oparty na współpracy w formie klastra jest odpowiedzią na wnioski z badań. Według klasycznej definicji, klastry to elastyczna forma współpracy horyzontalnej między 3 grupami podmiotów: przedsiębiorstwami, jednostkami naukowo-badawczymi oraz władzami publicznymi, które tworzą środowisko ułatwiające intensywne procesy interakcji i kooperacji między poszczególnymi aktorami narodowych i regionalnych systemów innowacji³. W ramach struktury klastra funkcjonują firmy, jednostki badawczo-rozwojowe, doradcze i szkoleniowe, jednostki samorządu terytorialnego i wszelkie instytucje pozarządowe i otoczenia biznesu. Taka forma umożliwi współpracę przedsiębiorców, NGO, JBR oraz JST. Ponadto działanie w formie klastra wymusi rzetelną ewaluację prowadzonych działań. Jedną z przyczyn słabej efektywności obecnego systemu profilaktyki.⁴

Aktywne uczestnictwo organizacji w klastrze bazuje na przekonaniu o możliwości uzyskania wymiernych korzyści współpracy:

- Wzajemne uczenie się organizacji z klastra,
- Dostęp do nowych technologii, ułatwienie we wprowadzaniu innowacji i nowych technologii,
- Organizacja konferencji tematycznych wspierających proces dzielenia się wiedzą, wspólnego zlecenia badań i ekspertyzy na potrzeby klastra (np. Urząd miasta).
- Wspólna możliwość analizy wymagań edukacyjnych związanych z branżą, a następnie możliwość oddziaływania na treść i jakość kształcenia w wybranych zawodach na poziomie średnim i licencjackim

³ Definicja klastra. Ministerstwo Gospodarki

⁴ Profilaktyka problemowa- badanie instytucji - RAPORT Z BADANIA JAKOŚCIOWEGO I DESK RESEARCH OPRACOWANEGO W RAMACH PROJEKTU PROFILAKTYKA PROBLEMOWA. Agnieszka Bugaj, Łukasz Kata. 30/09/2012. Str 15.

Klaster jak wynika zarówno z definicji, i z konkretnych przykładów to stała i skoordynowana współpraca pomiędzy uczestnikami powiązania. Na tym opiera się istnienie klastrów. Powiązanie kooperacyjne umożliwia bezpośrednie nawiązywanie kontaktów między potencjalnymi partnerami projektów. Klaster w ramach swojej działalności powinien gwarantować:

- Współprace z sektorem nauki, szkołami i uczelniami.
- Nawiązanie współpracy z władzami miasta.
- Wzrost wymiany doświadczeń i dobrych praktyk z innymi organizacjami.
- Koordynacja działań – efektywność.
- Wymiana informacji między członkami klastra

2. Na poziomie programowym: opracowanie zintegrowanego Programu Przeciwdziałania Zachowaniom Ryzykownym - proponowana przez nas autorska metoda ma charakter 3 poziomowego oddziaływania na młodzież w zależności od wnikliwie zdiagnozowanych potrzeb:

A. Trening umiejętności społecznych (TUS)- kształtujący pozytywne zachowania i postawy wśród młodzieży- dla wszystkich uczniów objętych wsparciem. TUS-jako metoda kształtująca postawy- pomaga młodzieży docierać do własnych zasobów i możliwości, uświadomić sobie potrzeby (bo to właśnie brak wglądu i zaspokajania tych potrzeb jest podstawowym bodźcem do podejmowania zachowań ryzykownych). Użyjemy nowoczesnych, aktywnych technik pracy; trening twórczości pomoże uruchomić kreatywne myślenie dzięki któremu można radzić sobie w trudnych chwilach i dokonywać zmian, rozwijać się. Drama i techniki teatralne pomogą zwiększyć repertuar zachowań, pracować nad problemami angażując nie tylko intelekt lecz również emocje (z którymi trudno w okresie adolescencji sobie poradzić). W trakcie pierwszych dwóch miesięcy zajęć terapeutyci będą mieli możliwość obserwacji młodzieży, postawienia diagnozy w wypadkach wymagających dodatkowego specjalistycznego wsparcia

WRO lub TU.⁵ Trening uzupełniony doradztwem zawodowym. Każdy uczeń skorzysta z dwugodzinnego spotkania z doradcą, z którym opracuje swoją ścieżkę kariery dopasowaną do indywidualnych możliwości. Opracowanie ścieżki kariery poprzedzone zostanie analizą indywidualnych predyspozycji i ograniczeń każdego ucznia. Doradcy przedstawią uczestnikom pełne spektrum możliwości zatrudnienia (wraz z listą potencjalnych pracodawców) na lokalnym rynku pracy. Podniesiemy w ten sposób szanse na lepsze przygotowanie młodzieży do włączenia się do rynku pracy.

B. Warsztaty Rozwoju Osobistego (WRO)- zajęcia korygujące zaburzenia zachowania, dla uczniów wyselekcjonowanych przez prowadzących TUS, wykazujących problemy, których rozwiązanie wymaga dodatkowego specjalistycznego wsparcia (agresja, ryzykowne zachowania seksualne, przemoc, ryzykowne spożywanie środków psychoaktywnych) oraz dla wszystkich chętnych chcących pogłębiać wiedzę o sobie i rozwijać swoje umiejętności społeczne

C. Terapia uzależnień(TU)- zajęcia dla młodzieży wytypowanej przez prowadzących realizujących TUS i zdiagnozowanych w indywidualnej konsultacji jako uzależnionych

Podsumowanie

ISTOTĄ innowacyjności w naszym projekcie jest kompleksowość i komplementarność obu obszarów innowacji. Nie zadziała innowacyjny program profilaktyczny jeżeli nie zadziała opracowany model. Sam model pozbawiony innowacyjnego narzędzia w postaci programu nie wpłynie na zmianę postaw i zmniejszenie ilości zachowań ryzykownych.

Tak opracowany zintegrowany model współpracy, którego celem jest wdrożenie innowacyjnego Programu Profilaktycznego- również nie

⁵ Załącznik Program Profilaktyki Problemowej

stosowanego, nie jest stosowany do nigdzie w Polsce. Nie znaleźliśmy również podobnego rozwiązania na świecie.

Aspekty innowacyjności będące odpowiedzią na zdiagnozowane problemy:

Strona |
27

- Adekwatność.

Działania poprzedzone są aktualną diagnozą środowiska. W diagnozie zawarte są informacje zarówno o grupie uczestników jak i użytkowników. Wiemy jakich metod oddziaływania użyć ale wiemy także jak efektywnie współpracować by te narzędzia wdrożyć.

- Planowość, celowość, długofalowość.

Praca w ramach programu PPZR jest procesem rozwoju osobistego uczniów i rozwoju grupy. Półroczny cykl zajęć daje możliwość zaobserwowania zmian zachodzących w czasie. Rozłożenie programu w czasie daje możliwość nawiązania lepszych, głębszych relacji, pomaga w rozwoju zaufania pomiędzy prowadzącymi i uczestnikami (co daje szansę na to, że gdy uczestnik będzie miał problem, to zwróci się do prowadzącego). Ma to pozytywny wpływ, nie tylko na indywidualny rozwój każdego uczestnika, ale również na rozwój klasy jako grupy.

Współpraca podmiotów klastra daje gwarancję na ujednoczenie działań profilaktycznych poprzez wprowadzenie PPZR, na bazie wspólnie opracowanej strategii, przełożonej na plan i operacyjne sposoby realizacji.

- Wielopłaszczyznowość: program działa kompleksowo na wiele obszarów kształtującej się osobowości uczniów. Odpowiada na wiele potrzeb rozwojowych. Ze względu na różnorodność poruszanych na warsztatach tematów, wyposaża młodego człowieka w umiejętności, które pomogą mu budować szczęśliwe relacje z ludźmi, spełniać się i radzić sobie z zagrożeniami.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

LEGNICA
z miłą zawieszę
po drodze

STOWARZYSZENIE
monar

MillwardBrown
SMG/KRC

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

- Wielopłaszczyznowość dotyczy również grup użytkowników, których obejmujemy wsparciem. Naszym celem jest aby Program oddziaływał nie tylko na młodzież. Docelowo pragniemy objąć wsparciem także rodziców i nauczycieli.
- Nastawienie na dialog i współpracę w strukturach klastra da możliwość połączenia sił i doświadczeń w działaniach profilaktycznych, spojrzenie na problem z wielu perspektyw,

Efekty innowacji.

Rezultaty ilościowe i jakościowe innowacji:

ZAKŁADANE REZULTATY:

I. PPZR

Wskaźniki rezultatu:

przeszkolenie 80 nauczycieli, terapeutów i trenerów w I etapie.

przeszkolenie 30 nauczycieli, terapeutów i trenerów w II etapie.

PPZR:

350 uczniów weźmie udział w Trening Umiejętności Społecznych.

350 uczniów skorzysta z indywidualnego doradztwa zawodowego

60 uczniów weźmie udział w Treningach Rozwoju Osobistego.

30 prowadzących zajęcia weźmie udział w superwizjach.

30 rodziców skorzysta z Punktu Konsultacyjnego.

Wskaźniki produktu:

Szkolenie nauczycieli I etap-200 godzin (6 grup X 40 godzin).

Szkolenie nauczycieli II etap-60 godzin (2 grupyX30 godzin).

Trening Umiejętności Społecznych- 660 godzin (22 grupy X 30godzin).

Trening Rozwoju Osobistego- 384 godziny (4 miesiące x 4 godziny tygodniowo x 6 grup).

Indywidualne doradztwo zawodowe- 44 h (2 h x 22 grupy)

Superwizja- 72 godziny (3 grupy x 12 miesięcy x 2 godziny).

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

LEGNICA
z miłą zawieszę
po drodze

STOWARZYSZENIE
monar

MillwardBrown
SMG/KRC

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Punkt Konsultacyjny dla Rodziców- 144 godziny (3 godziny tygodniowo x 12 miesięcy).

Opracowanie zawartości merytorycznej podręcznika- 1 sztuka.

Druk „Podręcznika metodycznego dla prowadzących zajęcia TUS”- 500 sztuk.

II. MODEL

Wskaźniki produktu:

1. Powołanie Klastra
2. Opracowanie „Przewodnika”

Wskaźniki rezultatu:

1. Przewodnik dla użytkowników: „Klaster”
  - a. Treść, merytoryczna zawartość publikacji -1 szt.
  - b. Książeczka -wydawnictwo w nakładzie 500 szt.
2. Stowarzyszenie „Klaster”
  - a. Dokumenty programowe- 1 komplet
  - b. Spotkania członków KLASTRA: 11 - 4 godzinnych spotkań
  - c. Szkolenie wyjazdowe: 20 h szkoleń na dwudniowym wyjeździe integracyjnym
  - d. Konsultacje z ekspertem: 88 h konsultacji (8h/ miesiąc) ze specjalistą ds. inicjatyw klastrowych

Kalkulacja kosztów oraz opis źródeł finansowania po zakończeniu realizacji projektu

Źródła finansowania zadań po zakończeniu projektu:

1. TUS i WRO z funduszu „korkowego”- Fundusz korkowy jest dochodem gmin uzyskany z opłat za wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Zgodnie z ustawą z 26 października 1982 o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz z ustawą z 29 lipca 2005 o przeciwdziałaniu narkomanii, środki te muszą zostać wykorzystane wyłącznie na działalność związaną z przeciwdziałaniem i rozwiązywaniem problemów uzależnień.

2. Terapia Uzależnień- umowa z NFZ (zasady: Zarządzenie Nr

65/2011/DSOZ Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia)

Z podręcznika:

” Realizacja zadań statutowych klastra-szeroko pojętej polityki w zakresie profilaktyki problemowej- wymaga zapewnienia stałej płynności finansowej. Roczne koszty realizacji zadań w zakresie proponowanym w projekcie (przy założeniu, że realizowane będą wszystkie działania od szkoleń dla użytkowników-nauczycieli po funkcjonowanie oddziału uzależnień dla młodzieży) szacujemy na ok. 156 400 zł min. -319 600 zł max – na zajęcia ogólne w szkołach. Pozostałe formy wsparcia:

1. pogłębione zajęcia rozwoju osobistego – w ramach działania ” świetlicy” finansowane w trybie konkursowym na realizację zadań zleconych z zakresu profilaktyki . Szacunkowy roczny koszt to ok. 30 tys. Zł (6 grup 12 osobowych) oraz
2. dzienny oddział terapii uzależnień dla młodzieży) finansowany w ramach umowy z NFZ (zasady: **Zarządzenie Nr 65/2011/DSOZ Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia**)

Przykładowe szacunki kosztów:

Ilość uczniów w Legnicy w :

1. szkołach ponadpodstawowych łącznie 7360

2. Gimnazjach - łącznie 2569, w tym:

Uczniów na jednym poziomie klas pierwszych - 812, tj. 55 gr/15 osobowe

3. Szkołach średnich -łącznie 4791, w tym:

Uczniów na jednym poziomie klas pierwszych –1527 tj. 102 gr/ 15 osobowe

Razem grup 15 osobowych ok. 157 max/55 min (max- wszyscy uczniowie klas I szkół ponadpodstatowych, min tylko uczniowie I klas szkół gimnazjalnych)

Razem godzin zajęć 157 max/55 min x 30= 4710/1650

1. koszt realizacji zajęć:

a. dla uczniów na obu poziomach edukacji: gimnazjum i szkoła średnia

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

LEGNICA
z miłą zawiązać
po drodze

STOWARZYSZENIE
monar

MillwardBrown
SMG/KRC

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

3 pracowników etatowych (oczywiście mogą to być etaty cząstkowe i inne formy zatrudnienia):

$4710 \text{ h} / 10 \text{ miesięcy} = 471 \text{ h/miesiąc}$; 3 etaty po 160 h; etat 5000 brutto x 3 x 12 miesięcy = 180 000 zł

b. dla uczniów na jednym poziomie edukacji: gimnazjum

jeden pracownik etatowy

$1527 \text{ h} / 10 \text{ miesięcy} = 152,7 \text{ h/miesiąc}$; 1 etat 160h; etat 5000 brutto x 1 x 12 miesięcy = 60 000 zł min

2. Koszty szkoleń:

Wynagrodzenie trenera

7 Grup (do 15 osób) x 70 godzin x 100 zł = 49 000 zł

3. Koszty zarządzania:

a. Nadzór merytoryczny i organizacyjny

Etat 3000 zł brutto x 12 miesięcy = 36 000 zł

b. Koszty administracyjne:

- utrzymanie biura 500 zł x 12 miesięcy = 6 000 zł
- księgowość 500 zł x 12 miesięcy = 6 000 zł
- koszty pośrednie 300 zł x 12 miesięcy = 3 600 zł

c. Koszty superwizji (ewaluacji):

Etat 800 zł brutto x 10 miesięcy = 8 000 zł

Razem zarządzanie : 59 600

Koszty stałe łącznie: 108 600 zł

Koszty zmienne (z zajęciami)

Wariant droższy dla 200 grup 288 600 zł

Wariant tańszy dla 70 grup 160 600 zł

! Źródło: fundusz korkowy

Opis przewagi nowego produktu nad dotychczasową praktyką w kontekście relacji nakład/rezultat

Budżet gminy Legnica na działania profilaktyczne w roku 2013 wynosi 2 mln zł. (dane z : Uchwała budżetowa miasta Legnicy na rok 2012) Brak jest badań ewaluacyjnych realizowanych działań profilaktycznych w mieście oraz badań potwierdzających ich skuteczność. W związku z tym nie da się oszacować obecnych wskaźników skuteczności oddziaływań . My zakładamy, że przy kosztach realizacji działań opracowanych w projekcie wynoszących maksymalnie ok. 300 tys. skuteczność (spadek zachowań ryzykownych) będzie 50%.

WARTOŚĆ DODANA:

Wartością dodaną klastra jest inspirowanie działań zmierzających do zawiązania sieci współpracy pomiędzy trzema sektorami w celu podnoszenia innowacyjności i usprawnienia przepływu wiedzy. Szczególnie trwałą wartością dodaną będzie w powiązaniu kooperacyjnym stanowić rola uczelni, która polega na **dostarczaniu**: rozwiązań, wiedzy, wartości, kadr oraz kontaktów formalnych i nieformalnych.

Ponadto Klaster, ze względu na wchodzących w jego skład interesariuszy daje możliwość wywierania realnego wpływu na:

1. konstrukcję budżetu - w jaki sposób środki te będą rozdysponowane
2. dobór tematyki działań konkursowych, ich spójność i zgodność z potrzebami
3. dobór oferentów składających oferty zgodnie z założeniami opracowanej przez klaster strategii działania.
4. ewaluację i monitoring wydatkowanych środków

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

LEGNICA
z miłą zawieszę
po drodze

STOWARZYSZENIE
monar

MillwardBrown
SMG/KRC

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

4. Plan działań w procesie testowania produktu finalnego

Przedstawienie sposobu i kryteria doboru grup docelowych użytkowników i odbiorców do etapu testowania:

4.1 sposób doboru grup użytkowników i odbiorców

Zgodnie ze specyfiką projektów innowacyjnych wstępną wersję produktu finalnego poddamy testowaniu na grupach docelowych: użytkownikach i uczestnikach. Ze względu na specyfikę produktu finalnego składającego się z dwóch elementów: programu profilaktycznego i modelu współpracy testowaniu poddane będą dwie kategorie użytkowników.

Model współpracy-klaster.

Użytkownicy- interesariusze klastra(model współpracy) – ok. 20

Trzon porozumienia stanowić będą przedstawiciele partnerów i lidera projektu (urząd miasta, stowarzyszenie MONAR, Stowarzyszenie Nie Jesteś Sam, Stowarzyszenie Inicjatyw Twórczych, Millward Brown SMG/KRC Media Poland, Centrum Terapii Uzależnień). W trakcie pracy grupy opracowującej propozycję modelu współpracy doszliśmy do wniosku, że krąg interesariuszy powinien zostać poszerzony o przedstawicieli instytucji zajmujących się interwencją np.: policja, straż miejska, szpital oraz instytucji wdrażających/ rekomendujących programy profilaktyczne: PARPA, ORE. Ostateczny dobór i przystąpienie do porozumienia interesariuszy będzie przedmiotem działania na etapie testowania, stąd nie możemy na tym etapie precyzyjnie określić liczby osób poddanych testowaniu w tej grupie użytkowników. Doboru dokonamy zgodnie z kryterium użyteczności/ kompetencji reprezentowanej instytucji/organizacji dla potrzeb funkcjonowania klastra. Kryteria te sprecyzowane zostaną w pierwszym etapie procesu organizacji klastra (patrz plan działań)

Program profilaktyczny

Użytkownicy: Nauczyciele/ terapeuci/pedagodzy prowadzący zajęcia w szkołach 80 osób, dwa poziomy:

1. Poziom podstawowy ok. 80 osób- wszyscy nauczyciele i pedagodzy ze szkół objętych testowaniem. Zgodnie z sugestiami dyrektorów szkół, w których będziemy testować program, wstępnym szkoleniem obejmujemy ok. 80 osób czyli wszystkich nauczycieli, pedagogów ze szkół objętych badaniem i testowaniem PPZR oraz trenerów, psychologów terapeutów oddelegowanych przez partnerów projektu.
2. Poziom zaawansowany ok. 30 osób- realizatorzy zajęć profilaktycznych w szkole.

Uczestnicy.

Testowanie programu profilaktycznego zostanie przeprowadzone na grupie docelowej, którą stanowić będą uczniowie dwóch legnickich szkół: V LO (wszystkie klasy drugie) oraz gimnazjum nr 1 w Legnicy (wszystkie klasy trzecie), co oznacza, że oddziaływaniom poddanych zostanie w sumie około 400 uczniów. Zdecydowaliśmy się, że w testowaniu programu wezmą udział wszystkie klasy z wybranych poziomów kształcenia (klasa trzecia na poziomie gimnazjum oraz klasa druga na poziomie liceum), co zagwarantuje nam pełny obraz poddawanej testowaniu populacji. Tym samym będziemy mogli szczegółowo obserwować na wybranych przez nas poziomach wiekowych funkcjonowanie i zmiany w tym funkcjonowaniu (w trakcie prowadzonych działań projektowych) poszczególnych uczniów w ich środowisku szkolnym, uwzględniającym relacje z rówieśnikami z równoległych klas oraz uczącymi nauczycielami. Ponadto takie rozwiązanie pozwoli nam uniknąć tzw. Efektu „dziwaka”⁶, mogącego wpłynąć na przebieg programu. Wybór dwóch roczników poddawanych naszym oddziaływaniom podyktowany jest potrzebą wybrania najlepszego, z punktu widzenia efektywności oddziaływań „okresu” w życiu młodego człowieka, w którym jego podatność na działania

---

⁶ Przez efekt „dziwaka” rozumiem rosnącą odmienną postaw i zachowań na tle grupy kontrolnej, nie poddanej oddziaływaniom projektowym

zakładane w projekcie jest „najbardziej wydajna”. Docelowo zakładamy realizację programu na jednym z testowanych poziomów: albo w liceum albo w gimnazjum.

WYJAŚNIENIE ROZBIEŻNOŚCI Z WNIOSEM O DOFINANSOWANIE

W stosunku do założeń dotyczących doboru grupy w projekcie zrezygnowaliśmy z testowania programu uwzględniającego zróżnicowanie na szkoły” państwowe” i „prywatne”, gdyż po konsultacjach z ekspertami oraz dyrektorami szkół uznaliśmy to za niepotrzebne. Zagrożenie zachowaniami ryzykownymi w obu przypadkach jest na takim samym poziomie. Istotne dla testowania jest to aby programem objąć młodzież licealną i gimnazjalną. Nie ma znaczenia jakościowego ani ilościowego czy będzie to szkoła prywatna czy publiczna. Ważne by była to szkoła na tyle duża aby objęta całe spektrum możliwości zagrożeń dla młodzieży **zagrożonej wykluczeniem społecznym i jej otoczenia**. Drugą istotną zmienną w wyborze szkoły były dobre kontakty z dyrekcją – umożliwiające realizację trudnego bardzo etapu testowania. Zmiany powyższe powodują zmniejszenie liczebności grupy uczestników z 480 na około 350.

4.2 opis przebiegu testowania

Testowanie wstępnej wersji opracowanej metody realizowane będzie na dwóch płaszczyznach. Pierwsza dotyczyć będzie realizacji ” programu profilaktycznego” druga funkcjonowania modelu współpracy- klastra.

Proces testowania różni się od przedstawionego we wniosku . Różnice dotyczą grupy (patrz grupa) i harmonogramu realizacji poszczególnych zadań. Nie uległy zmianie same zadania. Zgodnie z założeniami projektowymi realizowane będą następujące zadania:

I. Testowanie programu profilaktycznego:

1. Szkolenie użytkowników

Szkolenie osób prowadzących zajęcia (nauczycieli, pedagogów, trenerów, terapeutów) jest najważniejszym elementem projektu, od którego zależy

właściwa efektywna realizacja projektu. Prowadzący zostaną przeszkoleni na dwóch poziomach.

A. Pierwszy poziom dotyczyć będzie założeń programowych i objemie:

- pracowników szkół: wszyscy nauczyciele z liceum nr V w Legnicy- 33 osoby i gimnazjum nr 1 w Legnicy- 42 osoby (W tym minimum 50% kobiet)
- 5 specjalistów zatrudnionych w instytucjach wchodzących w skład partnerstwa (Monar, SIT, NJS, CTU).

Na tym etapie przewidujemy zapoznanie użytkowników z założeniami profilaktyki problemowej, z realizowanym przez nas w szkole programem PPZR, podejmiemy próbę oddziaływania na nauczycieli i zmianę ich postaw i podejścia do profilaktyki i do uczniów.

Szkolenia będą zawierać;

- Elementy Treningu Rozwoju Osobistego- 20h warsztatowych, na 3 dniowej sesji wyjazdowej
- Trening Umiejętności Wychowawczych- 20h warsztatowych, na 3 dniowej sesji wyjazdowej

Prowadzone będą przez trenerów rozwoju osobistego.

Termin: 02-03.2013;

B. Drugi poziom dotyczyć będzie metodyki realizacji zajęć i objemie wyselekcjonowaną grupę nauczycieli.

Do kolejnego etapu szkolenia zakwalifikujemy osoby które będą prowadziły zajęcia TUS w szkołach objętych testowaniem- ok. 30 osób. Na tym etapie wyposażymy użytkowników w narzędzia i umiejętności potrzebne do realizacji zajęć profilaktycznych. Podczas szkolenia nauczyciele wejdą w rolę uczniów, by od strony praktycznej poznać narzędzia i metody, z których będą korzystać w pracy z uczniami.

Szkolenia będą zawierać;

- Zajęcia warsztatowe: Testowanie na „sobie” podręcznika opracowanego w I etapie projektu – 30 godzin warsztatowych, w 6 pięciogodzinnych sesjach weekendowych.

Każda sesja składać się będzie z dwóch części:

- a. realizacja w grupie nauczycieli poszczególnych rozdziałów podręcznika,
- b. omówienie zajęć i wyciągnięcie wniosków, wprowadzenie korekt do realizowanego scenariusza zajęć

Kryteria wyboru nauczycieli do drugiego etapu szkoleń:

- Chęć do wzięcia udziału w dalszych szkoleniach,
- Wychowawstwo w klasie objętej testowaniem,
- Umiejętności i doświadczenie,
- Predyspozycje: elastyczność, otwartość na zmianę,
- Zaangażowanie w pierwszy etap zajęć.

Wyboru osób będzie dokonywał zespół zarządzający projektem oraz dyrektor CTU. Każdorazowo wybór konsultowany będzie z dyrekcją szkoły.

Termin: 02-03.2013

W stosunku do założeń we wniosku dokonaliśmy zmian polegających na zwiększeniu ilości godzin szkoleń poprzez poszerzenie grona poddanych szkoleniom użytkowników. We wniosku założyliśmy szkolenie dla 16 osób w dwu grupach. Każda grupa miała przejść cykl 69 godzinnego szkolenia. Po etapie badań dokonaliśmy zmiany ilościowej na ok. 80 osób/ użytkowników po 70 godzin szkoleń.

W przeprowadzonych przez nas badaniach uderzyły nas dwa fakty:

1. Problemy ze zdefiniowaniem pojęcia "profilaktyka"⁷

⁷ Raport z badań: "Profilaktyka Problemowa-Instytucje"

2. Brak wiedzy w tej dziedzinie wśród osób pracujących na co dzień z młodzieżą⁸
3. Brak umiejętności wychowawczych u nauczycieli⁹
4. Przedmiotowe traktowanie ucznia¹⁰

Dlatego zasadne wydaje się poszerzenie zakresu szkoleń o elementy warsztatu rozwoju osobistego i treningu umiejętności wychowawczych.

2. Realizacja zajęć

A. TUS (trening umiejętności społecznych)- dla wszystkich uczniów klas drugich z: 1 gimnazjum i 1 szkoły średniej. Zajęcia odbywać się będą przez 6 miesięcy (jedno półrocze), 2h w tygodniu w wybranych szkołach, za zgodą rodziców dla wszystkich uczniów. 30 h zajęć dla każdej grupy. Zajęcia prowadzone będą przez dwie osoby: wychowawcę klasy lub pedagoga szkolnego i terapeutę oddelegowanego przez instytucję zaangażowaną w projekcie (CTU, MONAR, SIT, NJS). W pierwszym etapie realizacji projektu zostały zawarte porozumienia z dyrektorami szkół za zgodą wydziału oświaty UM obejmujące zasady organizacyjno-techniczne współpracy. W porozumieniach ustaliliśmy sposób organizacji zajęć: będą odbywały się na pierwszych lub ostatnich lekcjach na godzinach wychowawczych i dodatkowej godzinie tzw. dyrektorskiej. Udział młodzieży w zajęciach poprzedzony zostanie wystąpieniem o zgody rodziców na udział młodzieży w zajęciach. Kadra nauczycielska zadeklarowała już chęć uczestnictwa w szkoleniu i realizacji zajęć (całe grono pedagogiczne z wybranych szkół).

termin: 09.2013-02.2014

B. Kolejnym etapem pracy jest trening rozwoju osobistego. Zajęcia będą odbywały w prowadzonym przez CTU ośrodku(którego nazwę wymyślimy wspólnie z młodzieżą). W zajęciach będą brać udział wszyscy którzy po TUS będą chcieli dalej pracować nad sobą, rozwijać się. Będzie to także miejsce na rozwiązywanie problemów związanych z funkcjonowaniem w szkole, w

⁸ J.w

⁹ Raport z badań: Młodzież legnickich szkół”

¹⁰ J.w

grupie rówieśniczej, w rodzinie. Ponadto po 2 miesiącach zajęć prowadzący będą w stanie zdiagnozować uczniów wykazujących problemy wymagające wsparcia terapeutycznego. Uczniowie ci zachęceni zostaną do uczestnictwa w pogłębionych zajęciach terapeutycznych pomagających rozwiązać im problemy, z którymi sobie nie radzą. Zajęcia odbywać się będą przez 4 miesiące, 4 h tygodniowo na grupę w salach terapeutycznych CTU. Zakładamy, że będzie ok to 60 uczestników. Udział w zajęciach będzie dobrowolny.

Termin: 11.2013-02.2014

C. Terapia uzależnień. Zakładamy, że część uczniów zostanie zdiagnozowana jako uzależniona (statystyki PARPA). Zostaną oni skierowani do młodzieżowego oddziału terapeutycznego powołanego na potrzeby projektu przy CTU i objęci terapią. Dyrektor CTU złożył wniosek do NFZ o finansowanie oddziału. Przyjmujemy, że będzie to ok. Od 2% do 5% uczestników tj. 12-30 osób. Zajęcia odbywać się będą w trybie dziennym 2h dziennie przez 5 dni w tygodniu, przez 8 miesięcy w zaadaptowanych do tego celu salach terapeutycznych.

Termin: 11.2013-06.2014

Taki system pracy z młodzieżą daje gwarancję wczesnego wykrycia sytuacji problemowych i zapobiegania wykluczeniu społecznemu.

Nowe działania wprowadzone po etapie badań i analiz

D. Superwizja dla prowadzących zajęcia z młodzieżą

Comiesięczne spotkania zespołu pracującego z młodzieżą z superwizorem. Omawianie kłopotów i barier w pracy, dzielenie się doświadczeniem, wspieranie w działaniu. 72 godziny (3 grupy x 12 miesięcy x 2 godziny).

Termin: 02.2013- 02.2014

E. Punkt Konsultacyjny dla Rodziców będzie działał w siedzibie CTU. Korzystać z niego będą rodzice uczniów ze szkół objętych testowaniem. W punkcie będzie można uzyskać wsparcie psychologiczne, porozmawiać na temat kłopotów rodzicielskich z dyżurującym psychologiem, pedagogiem. Punkt

Konsultacyjny dla Rodziców- 240 godziny (6 godzin tygodniowo x 10 miesięcy). Termin: 04.2013- 02.2014

F. **Konsultacje z doradcą zawodowym**- 44 godziny (2 godziny x 22 grupy)
Termin: 02.2014

2. Testowanie modelu współpracy przy wdrażaniu innowacyjnego programu

Na tej płaszczyźnie testowania sprawdzimy czy opracowany przez nas model współpracy klastrów, jest rozwiązaniem możliwym do wdrożenia, funkcjonalny i efektywnym „narzędziem” podnoszącym skuteczność oddziaływań profilaktycznych w Legnicy.

Testowanie podzieliliśmy na trzy etapy :

Etap pierwszy- tworzenie klastra:

I. Organizacja sfery pierwotnej- nieformalnej, stanowiącej istotę klastra.

1. Zgromadzenie przedstawicieli podmiotów klastra - na tym etapie testowania zaprosimy do przystąpienia do klastra przedstawicieli instytucji i organizacji wytypowanych na etapie analiz i badań, związanych z:

- a) Interwencją: policja, straż miejska, szpital, pogotowie opiekuńcze, sąd, prokuratura,
- b) Pomocą społeczną: MOPS, Ośrodek Interwencji Kryzysowej, PCPR.
- c) Sferą naukową: uczelnie wyższe z Dolnego Śląska.

2. Powołanie rady klastra:

a) Spośród zgromadzenia przedstawicieli wyłonimy radę klastra lub opcjonalnie grupę koordynującą i zarządzającą procesem tworzenia klastra (w skład tej grupy wejdą partnerzy i lider projektu)

II. Organizacja sfery organizacyjno-administracyjnej związanej z funkcjonowaniem klastra

1. Powołanie instytucjonalnego organu powołany do koordynowania działalności klastra oraz inicjowania i wspierania realizacji podjętych zadań (np. Stowarzyszenie),

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

LEGNICA
z miłą zawieszę
po drodze

STOWARZYSZENIE
monar

MillwardBrown
SMG/KRC

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

2. Opracowanie inicjatyw klastrowych (strategii, planów wspólnych działań, przedsięwzięć), dla realizacji których w głównej mierze klastry zostały powołane.

Etap drugi – wdrożenie

Druga faza powstania i rozwoju klastra dotyczący już bezpośredniej działalności – wdrożenia programu profilaktyki

1. Rejestracja klastra (opracowanie dokumentacji, złożenie wniosku w KRS)
2. Wdrożenie strategii: np. Opracowanie ofert konkursowych, rekomendacji do PARPA i ORE itd.

Nowe działania:

1. Wyjazd szkoleniowo-integracyjny dla członków Klastra. 20 osób, 20 h szkoleń w dwóch grupach 10 osobowych, 2 dni pobytu w ośrodku szkoleniowym. Termin: 05.2013
2. Konsultacje z doradcą ekspertem w dziedzinie inicjatyw klastrowych: 8 h miesięcznie. Termin: 02.2013-02.2014

4.3 Charakterystyka materiałów dla uczestników

1. Przewodnik „Klastry- model współpracy międzyresortowej”

Przewodnik przeznaczony jest dla użytkowników chcących sformalizować, nadać formę organizacyjną partnerstwu w dziedzinie oddziaływań profilaktycznych. W kolejnych rozdziałach omawiamy poszczególne aspekty funkcjonowania organizacji: 1. Organizacyjno-formalny 2. Prawny, 3. Finansowy.

2. Podręcznik „Profilaktyka Problemowa”

Prowadzący otrzymają materiały szkoleniowe zawarte w podręczniku „Profilaktyka Problemowa”.

Każdy rozdział poświęcony jest innej tematyce i skupia się na budowaniu różnych umiejętności społecznych. W każdym rozdziale jest wprowadzenie bądź informacje z którymi warto się zapoznać przed zajęciami. Można korzystać z programu „wrywkowo” gdy prowadzimy zajęcia o określonej

tematyce, jednak najlepszy efekt daje przeprowadzenie całego cyklu zajęć w kolejności zapisanej w podręczniku.

Każde zajęcia mają podobną konstrukcję, staje się to pewnego rodzaju rytuałem grupy.

Ćwiczenia oparte są na doświadczeniu, bardzo ważne jest aby po nich odbywały się rundki (bądź praca na innym poziomie bezpieczeństwa), powoduje wyciąganie osobistych wniosków, refleksję i „zakotwiczenie” w sobie przeżycia związanego z doświadczeniem ćwiczenia.

Zarówno przewodnik jak podręcznik są bardzo wstępną wersją produktu finalnego. Stanowią pewien schemat, naszym zamysłem jest aby ćwiczenia w podręczniku zostały zmodyfikowane przez samą młodzież. Ponadto planujemy aby uczestnicy zaprojektowali oprawę graficzną, muzyczną. Liczymy na to, że takie działanie sprawi, że będą czuli się współtwórcami przez co chętniej będą brali udział w zajęciach.

4.4 Sposób monitorowania przebiegu testowania

Przebieg testowania monitorowany będzie na bieżąco za pomocą kilku narzędzi:

1. Miesięczne raporty realizacji- informujące o prawidłowym przebiegu realizacji projektu i testowania, analizowane przez specjalistę ds. Rozliczeń, koordynatora merytorycznego oraz koordynatora projektu. W raportach uwzględnione będą dane dotyczące:

- a) Prawidłowości realizacji procesu testowania produktu (zgodność z harmonogramem i budżetem).
- b) Stopnia osiągnięcia celów (realizacja założonych wskaźników).
- c) Poprawności sporządzania dokumentacji sprawozdawczej.
- d) Poprawności oznakowania dokumentacji projektowej.
- e) Poprawności archiwizacji dokumentów.

2. Miesięczne raporty jakości działań sporządzane będą w oparciu o:

- a) Ankiety ewaluacyjne (patrz ewaluacja)

b) Raporty ze spotkań superwizyjnych – sporządzany przez superwizora (patrz plan działań).

c) Karty zajęć – sprawozdania wypełniane przez prowadzących, uwzględniające: frekwencję, tematykę, stopień realizacji programu, uwagi o problemach.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

LEGNICA
z miłą zawiąże
po drodze

STOWARZYSZENIE
monar

MillwardBrown
SMG/KRC

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

5. Sposób sprawdzenia czy innowacja działa

Aby zgromadzić niezbędne dane ewaluacji zewnętrznej opracowaliśmy system monitoringu realizowanych działań. Będzie on prowadzony ciągle od momentu rozpoczęcia do zakończenia działań. Zgromadzone dane przekazane zostaną ewaluatorowi zewnętrznemu.

5.1 Sposób oceny wyników testowania

Zajęcia warsztatowe mając na celu zmianę postaw zarówno u młodzieży jak prowadzących są wielotorowym i długofalowym procesem. Nie jest to proces podlegający natychmiastowej ocenie efektywności. Program testowany będzie przez sześć miesięcy. Zakładamy, że nastąpi zmiana postaw na poziomie deklaracyjnym, na ile postawy te zostaną zinternalizowane i zastosowane w życiu ocenić będzie można w dłuższej perspektywie czasowej (ze względów projektowych, niemożliwej do uchwycenia) dlatego przyjmujemy owe deklaracje jako kryterium oceny efektywności i funkcjonowania innowacji. Opinie uczestników i odbiorców projektu, zbierane na bieżąco oraz po zakończeniu udziału w projekcie (ankiety ewaluacyjne) uzupełnione testami psychologicznymi będą stanowiły podstawę oceny skuteczności.

Biorąc pod uwagę specyfikę testowanego produktu, którym będzie program oddziaływań na pracowników szkół, instytucji oraz uczniów, a w szczególności:

1. Szkolenia w formie warsztatów dla pracowników 2 szkół (wszyscy nauczyciele) oraz specjalistów zatrudnionych w instytucjach wchodzących w skład partnerstwa (monar, sił, njs, ctu) – w sumie około n = 80 uczestników (okres: 02-03.2013)
2. Zajęcia z młodzieżą uczącą się odbywające się na terenie wytypowanych szkół – w sumie około n = 300 uczniów (okres: 09.2013-02.2014)

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

LEGNICA
z miłą zawieszę
po drodze

STOWARZYSZENIE
monar

MillwardBrown
SMG/KRC

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

3. Zajęcia rozwoju osobistego z młodzieżą wytypowaną do tego typu oddziaływań po okresie 2 miesięcy zajęć TUS - w sumie około 40 osób (okres: 11.2013-06.2014)

4. Zajęcia z terapii uzależnień z młodzieżą wytypowaną do tego typu oddziaływań po okresie 2 miesięcy zajęć z pozycji 1 - w sumie od 12 do 30 osób (okres: 11.2013-06.2014).

W proces ewaluacji wchodzić będą następujące działania:

- Wywiady kwestionariuszowe w postaci pre (przed rozpoczęciem warsztatów) i post testu (po zakończeniu warsztatów) ze wszystkimi uczestnikami warsztatów dedykowanych pracownikom szkół oraz wybranych instytucji – w sumie n = 160 ankiet i jeden zbiorczy raport
- Opinie i spostrzeżenia prowadzących warsztaty dedykowane pracownikom szkół oraz wybranych instytucji podsumowujące przebieg i efekt warsztatów - jeden zbiorczy raport uwzględniający charakterystykę każdej z sześciu grup
- Wywiady kwestionariuszowe ze wszystkimi uczestnikami zajęć prowadzonych na terenie 2 wytypowanych szkół w postaci 3 pomiarów: 1szego -przed rozpoczęciem zajęć, 2giego – po 2 miesiącach oddziaływań (okres diagnozy) oraz 3ciego – po zakończeniu zajęć – w sumie n = 1440 ankiet i jeden zbiorczy raport
- Wywiady indywidualne prowadzone z osobami prowadzącymi zajęcia terapeutyczne z wytypowaną młodzieżą na temat procesu oddziaływań oraz ich efektywności - jeden raport
- Test psychologiczny wypełniany przez uczestników przed i po cyklu zajęć terapeutycznych – w sumie n = 80 testów, 1 podsumowujący raport
- Wywiady indywidualne prowadzone z osobami prowadzącymi zajęcia z terapii uzależnień z wytypowaną młodzieżą na temat procesu oddziaływań oraz ich efektywności - jeden raport

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

LEGNICA
z miłą zawieszę
po drodze

STOWARZYSZENIE
monar

MillwardBrown
SMG/KRC

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

- Wywiady indywidualne z pracownikami instytucji wdrażającymi model współpracy na temat procesu organizacji i metod wdrażania - jeden raport
- Test psychologiczny wypełniany przez uczestników przed i po cyklu zajęć z terapii uzależnień – w sumie maksymalnie n = 60 testów, 1 podsumowujący raport

W ten sposób ewaluacji poddamy następujące obszary:

1. Ewaluacja procesu oddziaływania „terapeutycznego” -analizy skuteczności i adekwatności metod i narzędzi, tematyki zajęć; realizowana przez partnera SMG/KRC,
2. Ewaluacja metod wsparcia młodzieży na pogłębionych etapach pracy (oddział terapeutyczny i warsztaty rozwoju) –analiza efektów oddziaływania pracy w grupach rozwojowych/ terapeutycznych; partner SMG/KRC,
3. Ewaluacja skuteczności zastosowania modelu współpracy instytucji – analiza efektywności i skuteczności zastosowanych rozwiązań w dziedzinie współpracy na rzecz wdrażania programu; realizowana przez partnera SMG/KRC,
4. Ewaluacja funkcjonowania modelu jako komplementarnej całości: programu profilaktycznego i modelu współpracy-analiza funkcjonalności i efektywności modelu na poziomie organizacyjno-finansowym oraz dydaktyczno-profilaktycznym; realizowana przez SMG/KRC.

W wyniku całego procesu ewaluacji powstanie raport uwzględniający wszystkie cząstkowe raporty (opisane powyżej), w którym poza analizą wyników przedstawione zostaną także wnioski oraz rekomendacje dotyczące ewentualnych zmian w produkcie finalnym. Celami ewaluacji zewnętrznej będzie ocena:

- Adekwatności wdrażanego produktu do rzeczywistych potrzeb odbiorców i użytkowników

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Ł
LĘGNICA
z miłą zawieszę
po drodze

STOWARZYSZENIE
monar

MillwardBrown
SMG/KRC

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

- Skuteczności wypracowanego produktu i jego efektywności kosztowej w porównaniu do podejścia stosowanego dotychczas
- Stopnia zaspokojenia potrzeb obu grup docelowych w wyniku udziału w testowaniu projektu.

Tak realizowany proces monitoringu i ewaluacji pozwala na bieżąco korygować działania, elastycznie reagować na pojawiające się zagrożenia oraz dostarcza materiału w postaci zbioru danych (raportów) dla ewaluatora zewnętrznego.

5.2 Ewaluacja zewnętrzna produktu finalnego

Osobnym działaniem będzie przeprowadzenie przez zewnętrznych ewaluatorów weryfikacji produktu finalnego. Ich praca zmierzać będzie do uzyskania odpowiedzi na pytanie, czy wypracowany produkt jest istotnie lepszy, niż stosowane dotychczas sposoby organizacji i prowadzenia nauczania przedstawionych grup docelowych. Badanie uwzględni pięć podstawowych kryteriów: trafności, efektywności, skuteczności, użyteczności i trwałości. Odpowie też na pytania dotyczące sposobu zaangażowania w projekt grup docelowych, jakości zaproponowanego rozwiązania i możliwości jego upowszechnienia.

Ewaluacja zewnętrzna przeprowadzona zostanie po zakończeniu okresu testowania.

1. Ewaluacja przebiegać będzie trzyetapowo:

I. Ewaluacja produktu Program Profilaktyczny

Ze względów merytorycznych (kompetencje zespołu oceniającego) i praktycznych (rekomendacja ma bezpośrednie przełożenie na wdrażanie programu) zdecydowaliśmy podać program ocenie zespołowi ds. Rekomendacji i oceny programów działającego przy ośrodku rozwoju edukacji powołanego z inicjatywy krajowego biura do spraw przeciwdziałania narkomanii. W jego skład wchodzi: Krajowe Biuro Ds. Przeciwdziałania Narkomanii (Koordynacja Działania), Instytut Psychiatrii i Neurologii, Ośrodek Rozwoju Edukacji Ministerstwa Edukacji Narodowej Oraz

Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Elementem systemu rekomendacji są szczegółowe wymagania odnoszące się do jakości programu jako całości, a także poszczególnych etapów jego realizacji – etapu diagnozy i oceny potrzeb, planowania celów i sposobów ich realizacji, monitorowania i oceny efektów programu w trakcie ewaluacji. Wymagania pogrupowane zostały w kilkanaście kategorii, dla których sformułowano standard oraz kryteria oceny.

Standardy i kryteria, jakie musi spełniać taki program dotyczą:

1. Ogólnych danych o programie.
2. Okresu wdrożenia programu – program powinien przedstawiać doświadczenia związane z przynajmniej rocznym przebiegiem realizacji.
3. Opisu zjawiska/problemu – opis powinien zawierać naturę i rozmiar zjawiska, którego dotyczy, grupę docelową, czynniki ryzyka i czynniki chroniące.
4. Opisu celów ogólnych i szczegółowych programu – które powinny: odnosić się do grupy docelowej, być sformułowane w formie mierzalnych rezultatów i oczekiwanej zmiany, być realistyczne, możliwe do osiągnięcia w czasie przewidzianym na realizację programu.
5. Założeń programu – mechanizm osiągnięcia celu programu, uzasadnienie wyboru konkretnego sposobu rozwiązania. Modele teoretyczne, których skuteczność została potwierdzona w literaturze lub sprawdzona w praktyce.
6. Opisu odbiorców programu – kryteria kwalifikacyjne oraz kryteria wykluczające.
7. Wskaźników – określenie danych mierzących postęp w programie, wskaźniki powinny: dotyczyć celów i zadań, być mierzalne i adekwatne do celu i planowanych efektów.
8. Działań – szczegółowy opis działań, ich rodzaj, długość, intensywność.
9. Nakładów – rzeczowych i osobowych odpowiednich do rozmiaru programu.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

LEGNICA
z miłą zawieszę
po drodze

STOWARZYSZENIE
monar

MillwardBrown
SMG/KRC

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

10. Sposobu implementacji – zapewnienie nadzoru nad jakością, prowadzenie monitoringu, wprowadzanie zmian w efekcie ewaluacji, system szkolenia realizatorów, współpraca z lokalną społecznością i organizacjami.
11. Ewaluacji programu – która może dotyczyć jakości implementacji i satysfakcji uczestników. Jest oparta na analizie wskaźników realizacji działań zawiera opis: harmonogramu zbierania danych, osób badanych, metod, narzędzi i wyników ewaluacji.
12. Ewaluacji formatywnej - której wyniki służą do opracowania końcowej wersji programu, którego skuteczność jest badana w trakcie ewaluacji wyników.
13. Ewaluacji wyniku – opis metodologii badawczej: schemat badawczy, badana populacja, narzędzia i procedury zbierania i analizy danych.
14. Źródeł informacji na temat programu – upowszechnienie informacji na temat programu poprzez publikacje popularne, naukowe, w internecie.
15. Możliwości upowszechnienia programu – ewaluacja procesu oraz wyniku, opublikowanie rezultatów badań, osiągnięcie pozytywnego rezultatu odnośnie rozwiązania, plan implementacji, system szkolenia realizatorów, materiały do realizacji.

Program „Profilaktyka Problemowa” zakłada realizację wszystkich wymienionych standardów, co daje podstawy do stworzenia programu odpowiadającego aktualnym potrzebom uczniów, rodziców i nauczycieli. ⁱ

Przyznanie rekomendacji dla programu stanowić będzie rzetelną ocenę jego jakości-skuteczności, użyteczności, trafności, efektywności.

II. Ewaluacja MODELU WSPÓŁPRACY. Ewaluacja opisowa wykonana przez eksperta zewnętrznego- zadanie zleczone

III. Ewaluacja Projektu. Podsumowanie, opis i rekomendacje dot. obu części składowych projektu, ich wzajemnego współdziałania, efektywności, skuteczności.... Oparta na raportach z ocen cząstkowych Ewaluacji Modelu i Programu. Zadanie zleczone

Jest to uzupełnienie w stosunku do wniosku gdzie ewaluację powierzyliśmy Partnerowi SMG/KRC nie uwzględniając konieczności zlecenia ewaluacji całości projektu na zewnątrz.

6. Strategia upowszechniania

6.1 Cel działań upowszechniających

Głównym celem działań upowszechniających będzie rozpowszechnienie informacji oraz zwiększenie zainteresowania produktami finalnymi (modelem współpracy międzyresortowej i programem przeciwdziałania zachowaniom ryzykownym) poprzez dotarcie do jak największej liczby potencjalnych użytkowników i odbiorców. Celem upowszechnienia będzie przekazanie tym osobom i podmiotom nowych narzędzi profilaktycznych. Będzie nim także przekonanie młodzieży o tym, że pojęcie „profilaktyka” nie musi kojarzyć się źle, jako opresyjny system zakazów i nakazów. Dlatego też działania upowszechniające w fazie **testowania** obejmować będą promowanie w grupie uczestników (młodzież szkolna) idei profilaktyki poprzez zaangażowanie ich we wspólne działania, np. Konkurs dla najlepszej nazwy zastępującej określenie „profilaktyka problemowa” (dotarcie do redaktorów gazetek szkolnych, zorganizowanie konferencji dla redaktorów, aktywnych wolontariuszy).

Już na tym etapie realizacji projektu widać, że szczególnie istotną kwestią będzie dotarcie do rodziców młodzieży oraz stworzenie interakcyjnej płaszczyzny porozumienia zarówno dla nich i pracowników szkół (pedagogów, nauczycieli, dyrektorów), jak i dla rodziców i ich potomstwa. W celu promowania działań i założeń projektowych przewidujemy uczęszczanie na wywiadówki szkolne, organizowanie spotkań z rodzicami i wychowawcami młodzieży. Zostanie również otwarty punkt konsultacyjny dla rodziców. Działania upowszechniające trwać będą od I kw. 2013 r. Do II kw. 2014 r.

6.2 grupy interesariuszy

Ze względu na 2 produkty finalne (MWM i PPZR), działania upowszechniające skierowane będą do następujących grup interesariuszy:

- pracowników szkół objętych testowaniem PPZR (**2 szkoły**)
- gminnych jednostek samorządu terytorialnego na terenie województwa dolnośląskiego (**169 gmin**)

- pracowników instytucji, organizacji, placówek odpowiedzialnych za profilaktykę problemową wśród młodzieży na terenie województwa dolnośląskiego (poradnie, ośrodki zdrowia, ośrodki społeczne, policja, straż miejska itp.) **60 instytucji**

- studentów uczelni pedagogicznych oraz uniwersytetów całej polski na kierunkach pedagogicznych, resocjalizacyjnych, psychologicznych, czyli przyszłych pedagogów, psychologów (**44 uniwersytety, 17 uczelni pedagogicznych**)

- rodziców i wychowawców młodzieży

- samej młodzieży

- lokalnych i krajowych mediów: prasa, radio, portale internetowe (**6 mediów**)

6.3 Plan i charakterystyka działań upowszechniających

a) upowszechnianie wstępnej wersji MW i PPZR (I kw. 2013)

Umieszczenie wstępnych wersji MW i PPZR na stronie internetowej projektu i rozesłanie ich do 5000 potencjalnych użytkowników na terenie kraju w celu uzyskania informacji zwrotnych na ich temat

b) upowszechnianie MW i PPZR poprzez stronę internetową (od I kw. 2013 do II kw. 2014)

- bieżące aktualizowanie strony internetowej i fejsbukowej projektu

- newslettery do użytkowników i uczestników z informacją o przebiegu testowania produktów (zaproszenie szkół biorących udział w testowaniu do znanych fejsbukowych)

- opracowanie ostatecznej wersji produktów finalnych

- udostępnienie ostatecznej wersji produktów na stronie internetowej produktów

c) upowszechnianie MW i PPZR poprzez konferencje i seminaria (II kw. 2014)

- organizacja **2 konferencji** dla użytkowników (dyrektorów i pracowników szkół, pracowników organizacji i instytucji zajmujących się profilaktyką wśród młodzieży, przedstawicieli JST, parlamentarzystów, mediów) - Legnica, 2x50 osób=100 osób

- organizacja **5 seminariów** poprowadzonych przez ekspertów w dziedzinie profilaktyki problemowej (dla dyrektorów szkół, nauczycieli, pedagogów, przedstawicieli JST)

d) upowszechnianie MW i PPZR poprzez artykuły prasowe, artykuły na portalach internetowych i audycje radiowe (I – II kw. 2014)

- publikacja **2 artykułów** sponsorowanych w prasie specjalistycznej (**CHARAKTERY, REMEDIUM**)

- publikacja **4 artykułów** na portalach internetowych

- udział w **1 audycji radiowej (1PPPR)**

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

LEGNICA
z miłą zawiąże
po drodze

MillwardBrown
SMG/KRC

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

7. Strategia włączająca do głównego nurtu polityki

7.1. Cel działań włączających

Celem działań włączających jest wdrożenie PPZR przez co najmniej jedną gminę we wszystkich szkołach podlegających tej gminie przy zastosowaniu opracowanego modelu współpracy do wdrożenia w/w programu.

Uzyskanie patronatu honorowego i wsparcia merytorycznego **PARPA** znacznie ułatwi wpływ na system rekomendacji programów profilaktycznych do gminnych jednostek samorządu terytorialnego.

O sukcesie działań włączających stanowić będzie zapis w wytycznych do realizacji programów profilaktycznych w szkołach z gminy Legnica na rok 2014 dot. rekomendacji do realizacji w szkołach ponadpodstawowych opracowanego przez nas programu.

Z tego względu proces włączania do głównego nurtu polityki będzie miał charakter zarówno mainstreamingu horyzontalnego, jak i wertykalnego.

7.2. Grupy interesariuszy

- decydenci w sferze zdrowia i profilaktyki: Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Edukacji Narodowej, PARPA (Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych), ORE(Ośrodek Rozwoju Edukacji)
- lokalne i krajowe media ze względu na ich opiniotwórczy charakter (6 mediów),
- przedstawiciele władz gmin z dolnego śląska (169 gmin),
- pracownicy instytucji, organizacji, placówek odpowiedzialnych za profilaktykę problemową wśród młodzieży (poradnie, szkoły, ośrodki zdrowia, ośrodki społeczne, policja, straż miejska itp.), jak również studenci uniwersytetów (kierunki pedagogiczne, resocjalizacyjne, psychologiczne) i uczelni pedagogicznych

7.3. plan i charakterystyka działań włączających

a) Mainstreaming horyzontalny

W ramach mainstreamingu horyzontalnego zaplanowano realizację następujących działań:

- w I kwartale 2013 r. wstępne wersje MW i PPZR zostaną rozesłane do 6000 potencjalnych jego użytkowników w Polsce i zostaną umieszczone na stronie internetowej projektu
- w I kw. 2013 r. Zostanie wysłane zaproszenie do lokalnych (**Gazeta Wyborcza, Konkrety, Ica.pl**) i krajowych (**1PPR, Charaktery, Remedium**) mediów o objęcie projektu patronatami medialnymi
- od II – IV kw. 2013 r. Użytkownicy i uczestnicy otrzymają newslettery o przebiegu testowania
- w I kw. 2014 r. Odbędzie się **2 konferencje** (Legnica) dla 100 osób łącznie (dyrektorów i pracowników szkół, pracowników organizacji i instytucji zajmujących się profilaktyką wśród młodzieży, przedstawicieli JST, parlamentarzystów, mediów)
- w II kw. 2014 r. Odbędzie się **5 seminariów** poprowadzonych przez ekspertów w dziedzinie profilaktyki problemowej (dla dyrektorów szkół, nauczycieli, pedagogów, przedstawicieli JST)
- w II kw. 2014 r. Wydane zostaną **2 poradniki** dotyczące 1: zagadnień organizacyjnych modelu współpracy oraz sposobu wdrażania PPZR; 2: poradnik ze scenariuszami zajęć prowadzonych w ramach PPZR.
- rekomendacja urzędu miasta w Legnicy, przestanie dobrych praktyk do związku gmin oraz związku powiatów polskich.
- w II kw. 2014 r. Do przedstawicieli władz gmin, pracowników instytucji, organizacji, placówek odpowiedzialnych za profilaktykę problemową wśród młodzieży (poradnie, szkoły, ośrodki zdrowia, ośrodki społeczne, policja, straż miejska itp.), jak również studentów uniwersytetów (kierunki pedagogiczne, resocjalizacyjne, psychologiczne) i uczelni pedagogicznych rozesłana zostanie dokumentacja produktów finalnych w formie papierowej i elektronicznej

b) **Mainstreaming wertykalny**

Celem mł jest włączenie PPZR do systemu rekomendacji PARPA zajęć z zakresu profilaktyki w szkołach ponadpodstawowych w Polsce.

W ramach mainstreamingu wertykalnego, zaplanowano realizację następujących działań skierowanych do grupy instytucji i osób decydujących o przyjęciu i wdrażaniu modelowych rozwiązań w zakresie profilaktyki problemowej: **Ministerstwo Edukacji Narodowej (MEN), Ministerstwo Zdrowia (MZ), Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA), Urząd Marszałkowski (UM), Parlamentarzyści.**

- I kw. 2013 r. Zostanie wystosowane zaproszenie do instytucji odpowiedzialnych za profilaktykę problemową o objęcie projektu patronatami honorowymi (**MEN, MZ, UM**)

- współpraca z **MEN** i ośrodkiem rozwoju edukacji (**ORE**); zwrócenie się do **ORE** o rekomendację kryterium jakości EDDRA przy ewaluacji zewnętrznej działań projektowych (II kw. 2014)

- I kw. 2013 r. Zwrócenie się do **Pracodawców RP** z zaproszeniem do objęcia projektu patronatem honorowym

- I kw. 2013 r. Uzyskanie patronatu honorowego i wsparcia merytorycznego **PARPA**

- zaproszenia do uczestnictwa w konferencjach i seminariach

- informowanie o przebiegu testowania w formie newsletterów

Wskaźniki :

1. 3 konferencje dla 150 użytkowników- listy obecności, 03.2013- 06.2014

2. 5 seminariów dla 150 użytkowników- listy obecności, 03.2013- 06.2014

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

LEGNICA
z miłą zawieszę
po drodze

STOWARZYSZENIE
monar

MillwardBrown
SMG/KRC

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

8. Kamienie milowe II etapu projektu

W naszym projekcie można wyróżnić 9 kamieni milowych:

1. Utworzenie zespołu trenerów – rekrutacja i dobór nauczycieli przeprowadzona zostanie zgodnie z założeniami opisanymi w planie działań. Grupa zostanie przeszkolona i przygotowana do realizacji zajęć na 70 godzinnym szkoleniu zgodnie z założeniami przedstawionymi w planie działań . Termin: luty 2013 r.
2. Utworzenie grup uczniów – rekrutacja przeprowadzona zostanie z założeniami opisanymi w planie działań. Termin: wrzesień 2013.
3. Nawiązanie współpracy z rodzicami, organizacja punktu konsultacyjnego dla rodziców
4. Organizacja centrum (obejmującego drugi poziom oddziaływania-pogłębione warsztaty rozwoju osobistego – nazwa zostanie zaproponowana przez młodzież) –adaptacja pomieszczenia, zakup sprzętu ,zaangażowanie wykwalifikowanej kadry. Termin: październik 2013 r.
5. Organizacja dziennego oddziału terapii uzależnień dla młodzieży. Termin: listopad 2013
6. Zakończenie testowania produktu – testowanie rozpocznie się w styczniu 2013 r., i będzie trwało dwa semestry szkolne, z przerwą wakacyjną. Termin: grudzień 2013 r.
7. Przygotowanie produktu finalnego – w celu opracowania ostatecznej wersji produktu finalnego zostanie przeprowadzona zewnętrzna ewaluacja. Na podstawie otrzymanych wyników zespół ekspertów stworzy ostateczną wersję produktu finalnego. Termin: marzec 2014 r.
8. Kampania upowszechniająca – produkt finalny i wyniki projektu będą prezentowane podczas konferencji upowszechniających, skierowanych do przedstawicieli szkół i ich organów prowadzących oraz wszystkich zainteresowanych oraz kampanii medialnej (radio i prasa) termin: styczeń-maj 2014 r.

9. Przekazanie do PARPY produktu finalnego i raportu z ewaluacji wraz rekomendacjami programu "profilaktyka problemowa" w celu uzyskania rekomendacji dla gmin na rok 2015. Termin: czerwiec 2014

9. Analiza ryzyka

9.1. Identyfikacja potencjalnych zagrożeń

Każde zmiana- a celem projektu innowacyjnego jest zmiana, obarczona jest ryzykiem. W przypadku naszego projektu ryzyko na etapie testowania związane jest najbardziej z „czynnikiem ludzkim” i dotyczy zarówno użytkowników jak uczestników. Na etapie wdrażania bariery proceduralne (zmiana rekomendacji PARPY, zmiana procedury konkursowej) oraz brak elastyczności urzędników- wyuczony sposób myślenia, utarte drogi postępowania (konkursy) mogą być istotnym zagrożeniem. Z drugiej strony wykazane w badaniach konkurencyjność, brak potrzeby współpracy wśród przedstawicieli NGO mogą utrudniać organizację klastra.

9.2. Oszacowanie wpływu ryzyka na realizację projektu i sposoby ograniczenia najważniejszych zagrożeń (metody zaradcze)

Tabela opracowana w celu oszacowania potencjalnego ryzyka. Będzie na bieżąco aktualizowana i weryfikowana.

Program	Rodzaj ryzyka	Prawdopodobieństwo wystąpienia	Wpływ na projekt	Ranga ryzyka	Metody zaradcze
	Nauczyciele-trudności ze zmianą postawy	2	2	4	Dwuetapowość szkolenia i selekcja kadry, praca nad budowaniem motywacji w trakcie szkolenia, superwizja w trakcie

					realizacji zajęć
	Uczniowie- opór wobec” kolejnych zajęć profilaktyczny ch”	3	1	3	Szeroka informacja na temat odmienności zajęć, zaangażowanie i przygotowanie nauczycieli umiejących pracować z „oporem”
	Zniecierpliwie nie kadry nauczycielski ej zaburzeniem rytmu pracy szkoły	1	1	1	Precyzyjne ustalenie warunków współpracy przed rozpoczęciem realizacji programu (plan zajęć, przydział pomieszczeń)
	Ryzyko dotyczące udziału młodzieży w zajęciach profilaktyczny ch	1	1	1	Obligatoryjny udział- zajęcia realizowane będą na godzinach wychowawczy ch
Model	Użytkownicy- brak elastyczności	3	2	6	Integracja przy pracy nad wdrożeniem modelu
	Użytkownicy- konkurencyjn ość	2	2	4	Wzajemne poznanie, precyzyjny podział odpowiedzialno ści i kompetencji przy opracowaniu strategii działania
	Użytkownicy-	2	2	4	Wskazanie

	brak potrzeby współpracy				korzyści organizacyjnych, finansowych, technicznych (szczególnie w wypadku małych organizacji)
	Bariery proceduralne - wdrażanie nowej koncepcji na realizację zadań z zakresu profilaktyki	2	2	4	Współpraca z instytucjami nadrzędnymi (men, mziips, parpa, umwd)-patronaty honorowe
	Przeszacowanie wskaźników - nie będzie zainteresowania wśród potencjalnych interesariuszy	2	2	4	Precyzyjne określenie i opisanie potencjalnych korzyści dla uczestników (poparte przykładami z już istniejących Klastrow biznesowych)

9. Załączniki

9.1 Raport z badania: "Młodzież Legnickich Szkół"

9.2 Raport z badania: "Profilaktyka Problemowa- badanie instytucji"

9.3 Przewodnik- „ Klaster”

9.4 Podręcznik – „Profilaktyka Problemowa”

ⁱ System Rekomendacji Standardy i Kryteria ORE

ⁱⁱ Raport: „Profilaktyka Problemowa-Instytucje”; str. 11